

Списание за екология и горско стопанство 3 лв.

ГОРА

2/2013

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

STIHL MS 461 - модерен, високопроизводителен моторен трион за горското стопанство

Новият високопроизводителен моторен трион за прореждане на средногъсти и гъсти масиви замества добре познатия модел MS 460. С нов двигател 2-MIX

той се отличава с намален разход на гориво и вредни емисии, както и чувствително по-висок въртящ момент от предходния модел. Серийно оборудван с дъл-

готрайна филтрираща система с HD2 филтър и обозначителна линия на капака на стартера за по-добър контрол върху посоката при по-валяне на дървета.

Издание на Изпълнителната агенция по горите

„На да се поправим...“

Трудна се оказа тази зима. Не толкова заради студовете, които бяха нищожни в сравнение с миналогодишните, колкото заради сметките за тока, които се оказаха невъзможни за повечето български домакинства. Студовете са обективна предпоставка, на която трудно може да се противодейства. Но цената на тока не е природно явление, а се оказва, че върху нея са се накачулили куп производители, преносители, посредници, които трупат тлъсти сметки, несъразмерни с изтънелия джоб на българина.

Да бе метеорит като падналия в руския град Челябинск, а то - малко камъче, както обикновено, обърна каруцата на народното недоволство. И то нееднократно през тези вече над две десетилетия преход. Сякаш такъв искаме да бъде животът ни - да не помним, да не вземаме поука от история и авторитети.

Да надникнем например в тефтерчето на Васил Левски. Оригинален се намира в Българския исторически архив на Националната библиотека и на корицата му пише AGENDA. Първото съвременно издание на тефтерчето е от 1987 година. В него има една вечно актуална мисъл: „За Отечеството работим - кажи ти моите и аз твоите кривици, па да се поправим“.

Но сякаш това - за казането на кривиците, много добре го умеем, а това за поправянето - не.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(Водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЪОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВІС ТТВВВВ22
ІВАН ВG39 ТТВВ 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4.5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнусан за печат на
20.02.2013 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано в „Фатум“ ООД

В броя

2 ..... Преструктурирането на горския сектор в България: начало, настояще, перспективи

8 ..... Делнични срещи: Държавно горско стопанство - Трън, приема предизвикателствата

10 ..... Зеленият насыщен на Община Трън

12 ..... Тема на броя: Лесовъдството в зоната „дига-бряг“

17 ..... Минимални цени за ползване на дивеч и дивечови продукти за организирания ловен туризъм в Република България за периода 01.01.2013-31.12.2013 г.

19 ..... Опазване и защита на горските територии от пожари през 2012 г.

22 ..... Наука и практика: Растеж и продуктивност на опитните култури от планински ясен в ДПС „Паламара“

24 ..... Новини от природните паркове: Природният парк „Сините камъни“ - с нов проект

25 ..... Лесовъдско образование: Студенти от ЛТУ реновираха по собствен проект софийски подлез

26 ..... Конкурс за разказ „Така си беше“

28 ..... Гост на редакцията: Гергана и Иван Митеви - Минералите са наши приятели

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 The restructuring of the forestry sector in Bulgaria: Beginning, Present, Perspectives
- 8 Weekday meetings: State Forestry - Trun, accepts challenges
- 10 The green vital of Municipality Trun
- 12 The topic: Forestry in the zone „dike-bank“
- 17 Price-list for organized hunting tourism in Bulgaria
- 19 Protecting forest areas from fires in 2012
- 22 Science and Practice: Growth and productivity of experimental crops of *Fraxinus excelsior* L. in State hunting enterprise „Palamara“
- 24 News from Nature parks: The Nature Park „Sinite kamani“ - Sliven, works on a new project
- 25 Forestry education: Students of The University of Forestry renovated in their own project a subway in Sofia
- 26 Short story competition „This is how it was“
- 28 Editorial's office guest: Gergana and Ivan Mitevi - Minerals are our friends

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

Преструктурирането на горския сектор в България: начало, настояще, перспективи

**Инж. Красимир КАМЕНОВ - и.г. изпълнителен директор на ИАГ,
инж. Валентина МАРИНОВА - главен секретар на ИАГ,
д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ - директор на Дирекция
„Проекти и международни дейности“ в ИАГ**

Структурната реформа в горския сектор от 2011 г. е резултат от поредица натрупани и назрели проблеми в развитието му през последните двадесет години. Тези проблеми са следствие от генералната промяна в общополитическото и икономическото развитие на страната, както и от членството ѝ в Европейския съюз.

Действащите в периода 2006-2008 г. институционален модел и финансов механизъм в държавния горски сектор като част от Закона за държавния бюджет се окаха относително неподходящи за независимото устойчиво функциониране на сектора, както и за своевременното финансово обезпечаване на провеждането на лесокulturните дейности и за развитие на горската инфраструктура, на Националното управление по горите (НУГ), неговите регионални структури и на държавните лесничества (ДЛ). Тези трудности във финансирането на НУГ и ДЛ не позволяваха достатъчно ефективно управление на горските територии - държавна собственост. След промените в законовата уредба през 2008 г. и след като държавните горски и ловни стопанства (ДГС и ДЛС) бяха регистрирани като държавни предприятия по чл. 63 от Търговския закон и придобиха правото да извършват самостоятелно стопански дейности, съществуващото положение значително се подобри.

През последното десетилетие анализите и препоръките на цяла поредица международни проекти показва натрупаните проблеми и необходимостта от нова посока в развитието на горския сектор в България. Може да се каже, че последната структурна реформа в горския сектор на България започна още през 2009 г. с преобразуването на Държавната агенция по горите (ДАГ) в Изпълнителна агенция по горите (ИАГ) към Министерството на земеделието и храните (МЗХ), което бе заявено още при структурирането на новото правителство на Република България. Това на практика се осъществи на 23 октомври 2009 г. с приемане на Постановление № 246 на Министерския съвет от 15 октомври, с което ДАГ бе преобразувана в Изпълнителна агенция по горите като юридическо лице на бюджетна издръжка - второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към МЗХ.

Международните проекти, показали натрупаните проблеми и необходимостта от нова посока в развитието на горския сектор в България в периода 2008-2009 г., са: Проект ID 24505 на Европейската банка за

възстановяване и развитие на тема „Подпомагане при реформата на горския сектор в България“, Проект на Световната банка „Бележки относно политиката за управление на горите“ и Туининг лайт проект „Укрепване на законодателната и нормативната рамка в горския сектор на България“. В доклада на Европейската банка за възстановяване и развитие като **обща насоки за бъдещото развитие на горския сектор бяха посочени следните основни действия:**

1. Подобряване на устойчивото развитие и конкурентоспособността на комбинирания дърводобивен и преработвателен сектор.
2. Ясно разделение на държавните, контролните и обществените от икономическите и управленските функции в държавната горска организация.
3. Подобряване на продуктивността, ефективността и рентабилността на всички основни процеси във всички организационни единици на държавния горски сектор.
4. Държавните, контролните и обществените функции като основна държавна отговорност да се финансират от държавния бюджет.
5. Създаване на национална програма за подкрепа на сектора, допринасяща за необходимите дългосрочни инвестиции.
6. Подобряване на ефективността срещу незаконни дейности и корупцията в сектора.

В доклада на Световната банка бе посочено, че главният въпрос, залегнал в основата на повечето проблеми в горския сектор в България, е институционален. А именно - как може да се повиши ефективността на горските институции и организации, **как да се промени горската институция от централно планирана, финансово осигурена и вертикално интегрирана, със силни регулаторни и производствени функции, в организация с роли, свързани с доставки на услуги, разходите за които (обществени и други) трябва да се мобилизират от все по-ограничени източници.** Докладът очерта 7 основни групи проблеми и възможности за напредък, като подчерта необходимостта от **по-ясна идея, която да движи и подкрепя процеса на реформата**, в съчетание с пътна карта с поставени цели за измерване на постигнатото.

Заложените цели и приоритети в политиката и програмата на Правителството за европейското развитие на България в периода 2009-2013 г. в по-голямата

си част бяха съобразени, както и бяха взети предвид резултатите от проведените анализи, резултати и препоръки на цитираните по-горе проекти. В програмата на правителството горите бяха представени с две основни цели: цел 29 „Устойчиво и конкурентоспособно развитие на горския сектор, в съответствие с принципите за многофункционално стопанисване на горите“ и цел 30 „Подобряване на защитата и подпомагане на адаптацията на българските гори към климатичните промени“.

Като основна мярка за постигането на цел 29 бе заложено изготвяне на цялостен законов пакет за оптимизиране на организационната структура за управление на гържавните гори чрез разделяне на обществените и контролните от икономическите и стопанските функции.

В изпълнение на тази мярка през 2009-2010 г. бяха предприети действия за разработване на нов Закон за горите, който да създаде възможност за решаването на възникналите проблеми чрез:

- разделяне на контрола и обществените функции от стопанските дейности в горите;
  - създаване на независими гържавни органи за контрол на всички гори и въвеждане на равнопоставеност на различните видове собственост;
  - опростяване и прехвърляне на задължения и отговорности от гържавата към регистрираните лесовъдци и собствениците на гори, както и създаване на условия за децентрализация на отговорностите и редуциране на гържавната администрация чрез определени ясни и подходящи режими на ползване на ресурсите и достъпа до горите;
  - точна и ясна регламентация в отделни глави на принципите в управлението на собствеността върху горски територии на общини, физически и юридически лица;
  - въвеждане на тристепенна система на планиране в горския сектор - задължително оперативно/краткосрочно, регионално и стратегическо/дългосрочно планиране. Организацията и провеждането на планирането са съобразени с наличието на различни видове собственост и множеството заинтересовани лица;
  - въвеждане на съвременни регламенти за поземлените отношения, като е стеснена възможност за извършване на разпоредителни сделки, водещи до намаляване на площта на горските територии за сметка на регламентирането на повече възможности за предоставянето им под наем, аренда, за учредяване право на строеж без промяна на предназначението, за учредяване на сервитути и право на ползване;
  - преструктуриране на сектора и обособяване, от една страна, на гържавна горска администрация с контролни функции в лицето на Изпълнителната агенция по горите, нейните структури и специализирани териториални звена, а от друга - създаване на гържавни горски предприятия, които осъществяват стопанската дейност в отрасъла.
- През 2011 г. с приемането на изцяло нов Закон за горите започна структурната реформа в горския отрасъл. Най-общо новият закон урежда обществените

отношения, свързани с опазването, стопанисването и ползването на горските територии в Република България, с цел гарантиране на многофункционално и устойчиво управление на горските екосистеми. Целите на закона са актуализирани и съобразени с критериите за устойчиво управление на горите и включват: 1. опазване и увеличаване на площта на горите; 2. поддържане и подобряване на състоянието на горите; 3. гарантиране и поддържане на екосистемните, социалните и икономическите функции на горските територии; 4. гарантиране и увеличаване на производството на дървесина и недървесни горски продукти чрез природосъобразно стопанисване на горските територии; 5. поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие и подобряване на състоянието на популациите на видовете от дивата флора, фауна и микота; 6. осигуряване на възможности за отгих на населението и подобряване на условията за рекреация; 7. постигане на баланс между интересите на обществото и собствениците на горски територии; 8. подпомагане и насърчаване на собствениците на поземлени имоти в горски територии; 9. изпълнение на международни и европейски ангажименти за съхранение на горските местообитания.

Действащата в момента институционална рамка в горския сектор е базирана на новия Закон за горите, като тя няма аналог в над 130-годишната горска история на България. При основния собственик на горски територии в България - гържавата (71 %, без националните паркове), е налице създаване на два основни функционални клона с общ принципал - министърът на земеделието и храните, съответно чрез разделяне на контролно-административните от стопанските функции, свързани с прякото управление на горските територии. Изпълнението на контролно-административните функции е предоставено на Изпълнителната агенция по горите, финансирана от гържавния бюджет, а на стопанските функции в горите собственост на гържавата - на гържавните горски предприятия, финансирани от резултатите от стопанската си дейност. Освен това е регламентирана равнопоставеност на всички видове собственост на горски територии, като са предоставени съответните права и задължения на недържавните собственици на гори.

Основната цел на тази институционална рамка е чрез независимост във финансирането и управлението на двата функционални клона те да постигнат подобри резултати - от една страна, при опазването на горите, а от друга страна - да бъдат постигнати подобри финансови резултати, които биха довели до изпълнение на проектираните мероприятия в горите и въобще до реинвестиции в горския сектор.

В резултат от последната структурна реформа в гържавния горски сектор в лицето на ИАГ е обособена гържавна горска администрация с контролни и обществени функции с нейните структури - регионалните дирекции по горите (РДГ) и специализирани териториални звена (СТЗ), а в лицето на гържавните горски предприятия (ДГП) - стопанските единици, които да осъществяват функциите по управление на

гържавните горски територии. По този начин ИАГ и нейните структури не участват пряко или косвено в управлението на гържавните горски предприятия, а функциите, които те осъществяват върху всички собственици на горски територии, са основно контролни. Сега ИАГ е организирана на две нива - централ-

и стартирането на структурната реформа в горския сектор през 2011 година

Напредъкът е във всички направления, заложили както в Програмата на правителството на европейското развитие, така и в съответните годишни програми на Изпълнителната агенция по горите. За по-

голяма яснота ще представим изпълнението на годишните програми на ИАГ след провеждането на структурната реформа в горския сектор. В изпълнение на предвидената в Закона за горите структурна реформа от особено значение е своевременното създаване на позаконова нормативна уредба (законът предвижда изготвянето и приемането на 18 наредби). Част от нормативната уредба беше изготвена и приета през 2011 г., а друга - през 2012 година. През 2011 г., основно през второто полугодие, успоредно с разработването на съответните устройствени правилници на ИАГ, РДГ и на някои СТЗ, бяха изготвени и заповедите за създаване на шестте гържавни горски предприятия. В системата на ИАГ, в изпълнение на новия Устройствен правилник, беше променена структурата на Агенцията със съответните нови разписания на длъжностите и по-

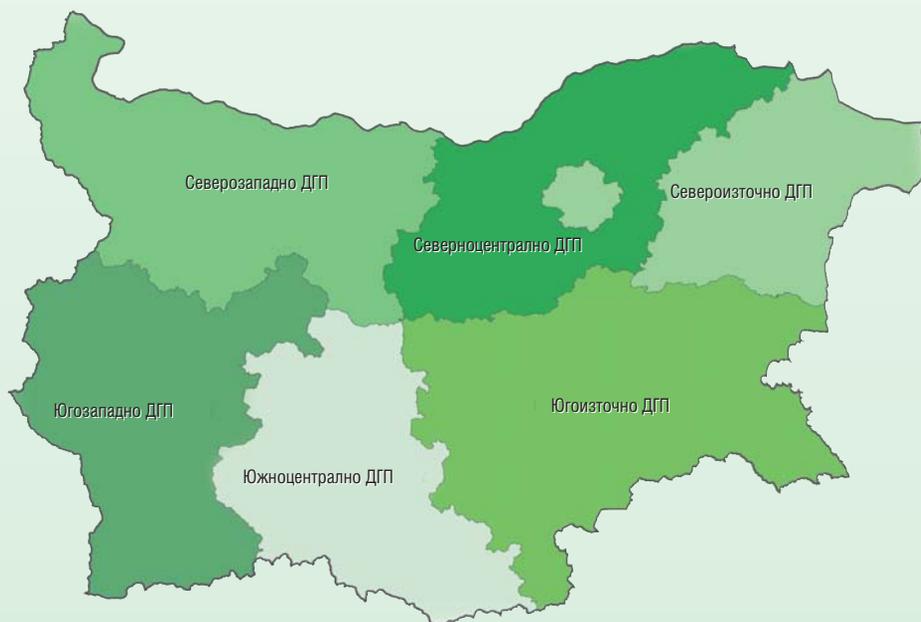

Фиг. 1. Разпределение на горските територии по регионални дирекции по горите

но управление, 16 РДГ и съответните СТЗ, в т.ч. дирекциите на природните паркове (фиг. 1). Горските територии - гържавна собственост, се управляват от шест горски предприятия (фиг. 2), в състава на които като териториални поделения са включени 164 ДГС и ДАС. В своята дейност те са подпомагани от дирекция „Управление на собствеността с гържавно участие“ и отдел „Държавни горски предприятия“ на Министерството на земеделието и храните.

Процесът на реструктуриране в горския сектор на България бе подпомогнат и от един интересен проект - Гранта на Световната банка „Подкрепа на институционалната реформа в горския сектор“ - IDF GRANT № TF096228, като споразумението за безвъзмездна помощ влезе в сила на 04.08.2010 г., а по-голямата част от дейностите, свързани с подпомагане на реформата в горите, бе извършена в периода от края на 2010 до края на третото тримесечие на 2012 година.

Дейност на Изпълнителната агенция по горите след приемането на новия Закон за горите

Фиг. 2. Разпределение на горските територии по държавни горски предприятия

менното разписание. Проведени бяха съответните конкурси. В рамките на регионалните дирекции по горите също бяха извършени необходимите структурни промени, свързани с новите основно контролни функции, като стартира процесът на създаване по места на съответни изнесени звена от инспектори с кон-

тролни функции. Освен това бяха изготвени, съгласувани и приети някои от наредбите към Закона за горите - Наредба за оценка на поземлени имоти в горски територии, Наредба за сечите в горите, Наредба за възлагане изпълнението на дейностите в горските територии - държавна или общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти от тях и Наредба за защита на горските територии от болести, вредители и други повреди.

Отминалата 2012 г. стартира с вече обособените два функционални клона на държавния горски сектор, съответно на ИАГ, с основно контролните ѝ функции, и на шестте ДГП с функции по управлението на държавните горски територии. В процеса на изпълнение на новите функции и длъжности се появиха и някои проблеми. Те се изразиха главно в намаляване на броя на съставените актове за установени нарушения при работа в държавните горски територии от служителите на ДГП, отговарящи за тази дейност, силно нарасналия обем на работа в регионалните дирекции по горите с голям процент на горски територии недържавна собственост във връзка с изпълнението на задълженията им по чл. 13 от Закона за горите, свързани с изработването, приемането и изпълнението на горскостопанските планове и програми за горските територии - собственост на физически и юридически лица и техните обединения. Междувременно се появи необходимостта от някои изменения и допълнения в новия Закон за горите и влезлите в сила наредби към него. Създадените работни групи подготвиха съответните промени, като част от тях вече са в сила. Налице е и проблем във връзка със сериозна разлика в размера на възнагражденията на служителите с еднакъв ценз (образование, професионален опит и др.) от двата функционални клона на горския сектор - на ИАГ и на ДГП.

Програмата на ИАГ за 2012 г. включваше 12 цели, като изпълнението ѝ най-общо е следното:

В Цел 1 „Завършване на реформата в горския сектор“ е заложена дейност по изготвяне и приемане на оставащите подзаконови нормативни актове, произтичащи от новия Закон за горите и от Закона за лова и опазването на дивеча.

В изпълнение на тази дейност през 2012 г. са приети следните наредби: Наредба за контрола и опазването на горските територии, Наредба за условията и реда за регистрация на горски разсадници, както и за производство на фиданки в горските разсадници - държавна собственост, Наредба за условията и реда за защита на горските територии от пожари, Наредба за униформеното облекло на служителите на Изпълнителната агенция по горите, нейните структури и на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите, Наредба за условията и реда за определяне, регистрация и отмяна на източниците от горската семенпроизводствена база, събирането и добива на горски репродуктивни материали, тяхното окачествяване, търговия и внос, Наредбата за условията, начините и реда на прилагане на продукти за растителна защита в горските територии. Няколко наредби са в процес на изготвяне и/или съгласува-

не - Наредба за защита на горските територии срещу ерозия и порои, както и строежът на укрепителни съоръжения, Наредба за залесяване на горските територии и на земеделските земи, Наредба за инвентаризацията на горските територии и горскостопанско планиране и Наредба за строителство в горските територии без промяна на предназначението. Предстои съставянето на работни групи за изготвяне на Наредба за методиката за определяне на обезщетението за ползване на обществените екосистемни ползи, както и условията и реда за неговото заплащане и за разпределяне, Наредба за определяне на размера на обезщетенията за вреди/щети върху горски територии, съоръжения, изградени в тях и върху горски пътища и Наредба за бонитиране на дивечовите местообитания.

По Цел 2 „Подобряване на кадастъра и базата данни за българските гори“ са предвидени четири дейности. В резултат беше изготвена и представена с цел кандидатстване за външно финансиране проектна идея за изпълнението на Национална горска инвентаризация. За инвентаризацията през 2012-2013 г. от МЗХ са осигурени цифрови модели от картата на възстановената собственост (КВС). Заедно с предаването на резултатите от инвентаризацията и горскостопанските планове на ДГС/ДАС се предостави „Лесо“ слой, който териториалните подразделения предават на Общинските служби по земеделие.

По Цел 3 „Превенция и адаптация на горите към климатичните промени“ през май 2012 г. бе разработен и приет Национален план за действие по изменение на климата в България. В него не е отразена одобрената от министъра на земеделието и храните и изпратената в МОСВ „Програма от мерки за адаптация на горите в Република България и намаляване на негативното влияние на климатичните промени върху тях“. Това трябва да бъде коригирано при разработването и приемането на Националната стратегия за адаптация към климатичните промени.

Цел 4 „Опазване на българската гора от незаконни практики“ включва 4 дейности. По *Дейност 1 „Повишаване на ефективността от дейностите по превенция и контрол“* са създадени над 50 изнесени структури от горски инспектори към РДГ. Във връзка с дейността за ограничаване на правонарушенията, свързани с незаконния добив на горски и дивечови ресурси, чрез създаване на условия за ефективен контрол и превенция през март е проведено заседание на Националния консултативен съвет по опазване на горите. Проведени са 7 акции с областни дирекции на МВР. За изпълнението на Цел 4 през 2012 г. бе планирано да бъде изградена система за наблюдение и ранно оповестяване на горски пожари в пилотен регион/РДГ/ДГП, която е все още в проучвателен стадий. Изготвен бе и проект със Световната банка по Схемата за зелени инвестиции с общ бюджет около 20 млн. €, който в крайна сметка не беше одобрен в първоначалния му замисъл от МФ и МЗХ. Изготвен бе и План за действие за борба с горски пожари и информа-

ционни технологии в рамките на проект EFFMIS, по който ИАГ е проектен партньор. Още през 2011 г. бяха извършени действия, свързани с изготвяне, а впоследствие, след влизането в сила на новия Закон за горите, и с актуализиране на Регионалните програми за опазване на горите от пожари.

В резултат на извършените дейности, свързани с борба с браконьерството и подобряване на нормативната база в областта на ловното стопанство, е намален броят на смъртните случаи по време на лов и броят на констатираните случаи на браконьерство, проведени са съвещания, извършени са консултации.

В Цел 5 „Подобряване на дейностите по защита на горите“ е заложена дейност за подобряване на лесопатологичния мониторинг на вредителите и болестите в горите и прогнозиране на градациите на епифитотимиите. Във връзка с изпълнението ѝ е извършена инвентаризация на всички стационарни обекти в района на трите лесозащитни станции, като всички разрушени и негодни стационарни обекти са погменени с нови. Създадени са два нови стационарни обекта. Увеличен е броят на феромоновите уловки за гъботворка и уловките за корояди в горите, които се използват при лесопатологичния мониторинг. Въведена е и функционира информационната система с база данни от обследванията и лесопатологичния мониторинг, провеждани в горите.

В Цел 6 „Повишаване на усвояването на средствата от Европейските фондове за развитие на горския сектор и внедряване на добри европейски практики при опазването и управлението на горите“ са заложени три дейности. Създадена е работна група за изготвяне на Програма на ИАГ за повишаване на усвояването на средствата от Европейските фондове за следващия програмен период 2014-2020 г. и е проведено първото заседание.

Във връзка с изпълнението на *Дейност 2 „Запазване на нивото на усвояване на средствата“* за 2012 г. са подадени няколко нови проектни предложения. Трябва да се отбележат успехите по Оперативна програма „Околна среда“, по която са договорени проекти за над 40 млн. лева, основно от дирекциите на природните паркове към ИАГ.

В изпълнение на *Дейност 3 „Повишаване на капацитета на служителите на РДГ и СТЗ“* за усвояване на средствата от фондовете на ЕС са проведени 4 регионални обучения, през които са преминали около 100 служители от системата на ИАГ.

В Цел 7 „Подобряване на стратегическото планиране в горския сектор“ са заложени 6 дейности. Стартира изготвянето на нова Национална стратегия за развитие на горския сектор в България. В изпълнение на 03.09.2012 г. е подписан договор с Министерството на финансите за изпълнение на проект „Стратегическото планиране в българските гори - гарант за ефективно управление и устойчиво развитие“ по Оперативна програма „Административен капацитет“ (ОПАК).

По *Дейност 3* от целта в началото на 2013 г. ще бъде възложено разработването на нов Стратегически

план за развитие на горския сектор, въз основа на вече стартирала процедурата по ЗОП.

Дейност 4 „Изработване на Национална стратегия за развитието на ловното стопанство в Република България през 2013-2028 г.“ ще бъде изпълнена през 2013 г., когато се очаква този документ да бъде приет.

В процес на разработване са плановете за управление на Природните паркове „Беласица“ и „Българка“. Разработването на областни плановете за развитие на горските територии не е започнало, но се предвижда в горепосочения проект на ОПАК през 2013 г. да се изготви Наръчник за разработване на тези плановете.

В изпълнение на **Цел 8 „Подобряване на нивото на международното сътрудничество и работа на ИАГ в структурите на Европейската комисия“** са заложени 6 дейности, по които ИАГ работи усилено. Международното сътрудничество се подобрява, осъществяват се контакти на международно ниво, реализират се партньорства за изпълнение на съвместни дейности и проекти. Експерти от ИАГ редовно участват в заседанията на Постоянния комитет по горско стопанство и Работната група по горско стопанство към ЕК и на Постоянната работна група към ЕК „Законодателство в областта на семената и посадъчния материал“. През 2012 г. България в лицето на ИАГ беше домакин и организира провеждането на заседание на Постоянната работна група по горските репродуктивни материали (ГРМ) към ЕК.

По *Дейност 5 „Изготвяне на регистър на одобрените базови източници на ГРМ към ЕК“* е проведена обществена поръчка и е сключен договор за разработване на програмния продукт. Изготвен и изпратен до ЕК е Националният списък на горската семеипроизводствена база.

В изпълнение на **Цел 9 „Повишаване на административния капацитет на служителите от ИАГ и нейните структури и звена“** е изготвена и одобрена Програма за обучение и развитие на кадрите в ИАГ, структурите и специализираните звена. В изпълнение на Програмата са проведени множество обучения, по-значимите от които са:

- специализиран курс за работа с помощни средства в Академията на МВР преминаха 245 служители на ИАГ и РДГ;

- три обучения на 115 специалисти от ИАГ, ДГП, ДГС/ДАС, МОСВ, РИОСВ и ГСС по Режимите на управление и стопанисване на защитени зони по „Натура 2000“, съответно в УОГС - Бързия, УОГС - Юндола, и ДГС - Царево;

- 6 обучения по темата „Работа с новата информационна система с база данни от обследванията и лесопатологичния мониторинг и хармонизирането ѝ със съвременните европейски изисквания“ - в Лесозащитните станции - София, Пловдив и Варна, ДАС „Витошко-Студена“, ДГС - Благоевград, ДГС - Костенец, като в тях са участвали 120 служители от ИАГ, РДГ, ДГС/ДАС и ЛЗС;

- 4 обучения и съвещания в Стара Загора, Велико Търново, Ловеч и Пловдив по проблемите на управление и стопанисване на общинските гори с около 300 участ-

ници - областни управители, кметове на общини - собственици на гори, представители на ИАГ, РДГ, гържавните предприятия и на Асоциация „Общински гори“; - 4 регионални обучения с около 100 участници от системата на ИАГ за повишаване на капацитета на служителите на РДГ и СТЗ за усвояване на средствата от фондовете на ЕС;

- обучения на над 200 горски служители от РДГ, ДГП, в т.ч. ДГС и ДЛС, РИОСВ и Басейнови дирекции, по темата „Превенция от природни бедствия“ с лектори от ИАГ, ИГ при БАН и други институти по проект по ОП „Трансгранично сътрудничество България-Гърция“ на Института за публична администрация към МС;

- множество групови и индивидуални обучения на служители на ИАГ и РДГ по курсовете от Програмата на Института за публична администрация към МС;

- курсове по английски език на служители от ИАГ.

Цел 10 „Подобряване на вътрешната и външната комуникация на ИАГ“ включва дейности, свързани с изготвяне и актуализиране на Комуникационната стратегия на Агенцията. Стратегията е актуализирана и одобрена.

За 2012 г. броят на публикуваните прес съобщения на интернет страницата на ИАГ, репортажите в електронни медии, пресконференциите, интервюта и др. са над 500. Проведени са редица кампании: Седмица на гората, Опазване на горите от пожари и посетелства - Пожароопасен сезон 2012, Ден на природните паркове и други. ИАГ взе участие и оказва съдействие в организацията на инициативата на ВТВ „Да изчистим България за един ден“ и на инициативата на вестник „24 часа“ „Да засадим гърво“.

В изпълнение на **Цел 11 „Подобряване на електронната система на ИАГ“** е разработен проект за създаване на работна група за разработването и внедряването на софтуер „Издаване на превозни билети за транспортиране на гървесина от временни складове“. Този софтуер ще бъде естествено продължение на разработения и прилаган вече в практиката като част от интернет базираната система на горите www.system.iag.bg софтуер „Позволително за сеч и протоколи“. Разработен е и е в експлоатация в интернет базираната система на ИАГ новият модул „Проекти“. От 01.08.2012 г. е внедрена като отделен модул информационната система за сигнализация и лесопатологичен мониторинг.

В процес на разработка е въвеждането на нов модул „Регистър за недвижимите имоти, предоставени за управление на ИАГ, РДГ и СТЗ“. Предстои изготвянето и поддържането на база данни за създадените географски култури и дендрариуми, както и актуализирането на базата данни на защитените територии в ГИС среда.

Всички дейности по **Цел 12 „Адаптиране на финансово-стопанските дейности в ИАГ“** спрямо изискванията на новия Закон за горите са изпълнени в срок. Актуализиран е програмният бюджет на ИАГ. Утвърденият от Министерството на земеделието и храните бюджет на Изпълнителната агенция по горите е разпределен и одобрен през април 2012 година.

Изпълнението на бюджета се отчита чрез съставяне на месечни, тримесечни и годишни касови и счетоводни отчети. Ежемесечно и тримесечно се изготвят и представят в МЗХ отчети и оборотни ведомости за извършените разходи по проекти, финансирани от ЕС чрез създадените национални фондове. Съставен и одобрен е поименният списък за капиталовите разходи, както и 6- и 9-месечният им отчет за 2012 година.

В заключение няколко думи за най-важното, което ни предстои през 2013 г.:

1. Добършване на изготвянето на подзаконовата нормативна уредба.

2. Активно участие в разработването и обсъждането на новата Национална стратегия за развитие на горския сектор.

3. Координация, подпомагане и контрол при изготвянето, обсъждането и одобрението на новия Стратегически план за развитие на горския сектор.

4. Ефективен контрол за спазване на изискванията на Закона за горите и подзаконовата нормативна уредба от всички собственици/ползватели на горски територии.

5. Изготвяне и въвеждане на софтуер за издаване на превозните билети за транспортиране на гървесина от временни складове. Въвеждане на електронен дневник за постъпилата, преработената и експедираната гървесина.

6. От страна на РДГ да бъде завишен контролът за изготвяне на оперативните планове за защита на горските територии и за изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия особено от страна на общините и недържавните структури.

7. Разширяване на медийното отразяване на проблемите по опазване на горите, ангажиране на обществеността и разпространяване на положителния опит при опазването на горите.

8. Преодоляване на изоставането с възлагане на разработването на областните планове за развитие на горските територии. Приемане на Наредбата за инвентаризация и горскостопанско планиране, разработване на Наръчник за изготвяне на областни планове и провеждане на процедури по ЗОП за възлагане изработването им. Предстои изготвянето на проект, с който ще кандидатстваме за предоставяне на субсидии за извършване на Националната горска инвентаризация.

9. Във връзка с изпълнение на регламентите на глава XV от Закона за горите, свързани с професионалното обучение, квалификация и преквалификация и задължението на ИАГ да стимулира, координира и контролира провеждането на професионалното обучение в горския сектор, предстои разработване и одобрение на Програми за професионална квалификация и обучение, както и създаване на професионален учебен център. Предстои и разработване на нова Програма за обучение и развитие на кадрите в системата на ИАГ.

10. Разработване, приемане и изпълнение на дългосрочна Програма за работа по усвояване на средства от Структурните фондове на Европейския съюз и от други международни програми и донори.

Делни срещи

Държавно горско стопанство - Трън, приема предизвикателствата

Ждрелото на р. Ерма

Територията на Държавно горско стопанство - Трън, представлява голям горски комплекс, прекъсван от различни по размер земеделски площи. Особено то тук е, че от 36 840.9 ха едга 13 991.2 ха са държавни гори.

С най-голяма собственост - 18 112.7 ха, е Община Трън, 3795.1 ха са върнати на частни лица, 330.2 ха - на религиозни организации, и 86.7 ха - на юридически лица и обществени организации. Обхваща изцяло територията на Община Трън (с 52 землища) и част от Община Земен (част от землището на с. Ограница). Северозападната граница на стопанството съвпада с държавната граница с Република Сърбия. На изток граничи с ДГС - София, Брезник и Земен, а на юг - с ДАС „Осогово“.

Релефът на стопанството е сложна мозайка от планински вериги и котловини с разнообразни посоки на

простиране. Най-ниската точка на стопанството е при вливането на р. Ябланица в р. Ерма пог с. Богойна - 590 м н.в., а най-високата - 1730 м надморска височина. Средната му надморска височина е 980 метра.

В държавните гори процентът на стръмните терени е по-висок от равните и полегати площи в по-ниските части.

Лесистостта в района на Горското стопанство е средно 64 %, но по землища е много различна. Най-голямо участие в залесената площ има букът - 27.9 %, следван от белия бор - 26.6 %, черния бор - 17.2 %, зимния гъб - 10.8 %, цера - 7.9 %, габъра - 4.8 %, и други дървесни видове.

В ДГС - Трън, горските територии със стопански функции заемат 48.2 %, защитните гори - 0.6 %, а горските територии със специални функции - 51.2 % от общата площ.

За изминалата година промишленият дърводобив по финансов план е 29 695 м³, от които са добити 24 138 м³, или 81 % изпълнение на плана. Във финансово изражение при ползването на дървесина разчетът е 994 513 лв., а отчетът - 823 632 лева.

Основната причина за неизпълнението е зимата на 2012 г., която бе тежка и продължителна и създаде затруднения не само на територията на Община Трън. Друга пречка пред реализацията на дървесината е, че през 2012 г. стопанството беше в края на лесоустройствения проект, при което бяха комплектовани най-отдалечени обекти, с най-неблагоприятни условия за

дърводобив, изключвани от комплектования лесосечен фонд през изминалия ревизионен период, както и отдалечеността на стопанството от пазари на дървесина, обяснява директорът инж. Георги Георгиев.

По принцип трудного-

Колективът на стопанството

разпокъсани територии, които при възстановяването на горите не са комасирани, както и отдалечеността на обектите, сериозно затрудняват дърводобива. Това прави обектите неатрактивни, от една страна, а от друга - поставя въпроса кой трябва да изгради пътищата - горското стопанство или общината.

В крайна сметка се изграждат временни пътища, които се ползват и от двете предприятия.

„Проблемът е, че нашата гървесина се търси едва когато количествата от по-близките стопанства, които предлагат същите категории гървесина, се изчерпят. Разстоянията са големи и транспортните разходи правят стопанството ни недостатъчно атрактивно за ползвателите“ - споделя ст. лесничей инж. Владислава Владова.

Дърводобивът се отдава на фирми по всички регламентирани начини. Явяват се предимно местни фирми. Участват едновременно както в търговете на горското стопанство, така и на общинското предприятие. По този начин двете структури, стопанисващи горите, се явяват конкуренция една на друга, за щастие - лоялна.

Голямо предизвикателство пред лесовъдската колегия на стопанството е овладяването на каламитата от корояди, които поразяват предимно белоборовите насаждения на възраст между 35 и 55 години. Труднос-

Ст. лесничей инж. Владислава Владова показва школуваните фиданки от иглолистни видове за коледни елхи в разсадника

тите възникват, от една страна, от бързото размножаване на насекомите, които в нашите географски ширини дават по две поколения, и от друга страна, утежнената процедура по отдаване и усвояване на тези площи. „Очевидно е, че санитарните сечи не са достатъчно ефективни. Освен това трябва да поставим въпроса за по-бързо възобновяване с икономически атрактивни гървесни видове в площите след санитарна сеч“ - коментира инж. Владова.

Дървата за огрев за местното население се добиват основно в територии общинска собственост, голяма част от местното население задоволява нуждите си от собствените си гори. За последната година са добити 637 м³ гървесина от частни гори. Това, споделят от горското, е облекчение за тях, защото осигуряването на местното население с необходимото топливо е голям ангажимент без особена възвръщаемост.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дейностите по дърводобива. Територията на горското стопанство има много добри условия за развитие на ловен туризъм. Обект на лов са дивата свиня, сърната, дивият заек, яребицата, пъдпъдъкът и груги. Ловните площи са предоставени за пол-

зване и дивечът се стопанисва от местното ловно сдружение.

Голямо е и значението на страничните ползвания в горите. За миналата година при разчет 2250 лв. от странична дейност са реализирани 8698 лв. приходи.

Районът на Трън е богат не само с горите, но и с благоприятния си климат. В горските комплекси и около тях са създадени много добри условия за отдих и туризъм. Живописните жрела на реките Ерма и Ябланица привличат туристи. Карстовият район на планините Стража и Ездимирска е изключително интересен за спелеолозите с многобройните си пещери. Язовир „Ярловци“ предлага спортен риболов.

„Въпреки че основната част от приходите

на стопан- Директорът инж. Георги Георгиев

ството са от дърводобив, тук гледаме на стопанисването не само като на източник на доходи, а като на най-отговорна лесовъдска дейност. Гората е дагеност, която е важно да ползваме не на всяка цена, а на определена цена. Ако не разберем този принцип, ще бъде пагубно за бъдещето“ - казва директорът.

Стопанството разполага и с разсадник на площ от 36 дка, а произведените репродуктивни материали се използват предимно за собствени нужди. Основно се произвеждат семенни фиданки от иглолистни и широколистни видове - бял бор, черен бор, гребнолистна липа, цер, ясен, бук, акация и груги. През последните години дейността на разсадника се преориентира в производството на школувани фиданки от иглолистни видове за коледни елхи - около 6000 годишно. Обмислят и идеята да увеличат производството на декоративни гървесни и храстови видове, както и обема на контейнерните фиданки. Специалистите в стопанството гледат на разсадниковото производство като възможна алтернатива за приходи.

„Въпреки трудностите през 2012 г. в края на годината стопанството успя да постигне положителен финансов резултат - 7777 лв. печалба, при разчет 5907 лева. Инженер-лесовъдите са само трима от 27 души екип, сред които 9 горски надзиратели. Успяхме да увеличим заплатите, с което се надяваме да привлечем кадри“ - споделя инж. Георгиев.

Питаме инж. Владова защо като млад специалист е избрала именно това стопанство за свое работно място. „Работата тук ми се стори най-голямо предизвикателство. Гората е разнообразна, трудностите като че ли са най-много и смятам, че именно това оформя специалиста - да успее да ги преодолее. Намирам стопанството за добра школа“ - отговаря тя.

Сигурно е така, защото екипът на ДГС - Трън, всеки ден приема предизвикателствата, а резултатите говорят сами по себе си.

Зеленият насъщен на Община Трън

Трън - този малък и китен град в Западна България, разположен в близост до границата със Сърбия, помни години на разцвет. В миналото оттук е минавал Знеполският грум - старият път, свързващ Дубровник и Агриатика със Сердика. През онези времена градът е бил важен търговски център с многобройно население.

Днес селата около Трън са почти обезлюдени, силно е намаляло населението и на града, а онези времена на разцвет са само исторически факт. Третата по територия община е на едно от последните места по брой на населението - 4400 жители на територия 600 кв. км с 52 населени места.

В този красив, но беден край едно богатство все още изхранва местните хора и е източник на приходи за общината - гората.

Още в края на XIX век с царски указ голяма част от земите на територията на Трън става общинска. В началото на XXI век 56 % от всички земи са общинска собственост.

Процесът по възстановяване на общинската собственост започва през 2006 г. с решения на Общинската служба „Земеделие и гори“ по емлячен регистър и със съдебно решение. Първоначално стопанисването на горите се осъществява от отдел „Други дейности в горското и селското стопанство, лов и риболов“ към Общината.

През 2008 г. с решение на Общинския съвет се създава Общинско предприятие „Трънска гора“, чиято основна цел е цялостната дейност по стопанисване и управле-

Колективът на Общинско предприятие „Трънска гора“. В средата (отляво надясно) са директорът инж. Иван Попчев, гл. лесничей инж. Даниела Петкова и зам.-директорът Тодор Исаев

ние на горските територии, общинска собственост, включително и тяхното опазване. Общинските горски територии обхващат 18 112.7 ха, или 49.5 % от инвентаризираната площ на общината. С други думи - заемат по-голям дял от държавните. В цифри горското богатство на общината изглежда така: залесената площ е 17 372 ха, запас - 3 000 021 м³ (174 м³/ха), средният прираст е 58 835 м³, или средно 3.39 м³ на хектар. Съотношението между иглолистната и широколистната растителност е приблизително 1:2, като от иглолистните видове преобладават черният и белият бор, а от широколистните - бук, гъб, цер, габър и акация. Средната възраст на гората е около 56 години, 0.69 пълнота, среден бонитет III.

Структурата в ОП „Трънска гора“ се утвърждава ежегодно от кмета на Общината в рамките на определената численост на персонала в предприятието, приета от Общинския съвет. Дейностите по претоваряване и установяване на нарушения на разпоредбите на закона са предоставени на всички служители на ОП „Трънска гора“ с лесовъдско образование, които изпълняват всички действия, делегирани им в Закона за горите.

В предприятието работят 11 души, от които директор, зам.-директор, гл. лесничей и 4-ма техник-лесничей.

Основната дейност на предприятието е ползването на дървесина от горските територии, общинска собственост, чрез продажба на стояща дървесина „на корен“ посредством търгове, в които участват основно местни фирми. Този факт подпомага усилията за борба с безработицата, която в общината е сведена до минимум. Общинското предприятие осигурява и дърва за огрев за местното население. За 2012 г. са предоставени 11 000 пр. м³ на физически лица с постоянен адрес на територията на Община Трън на преференциални цени.

Средногодишният размер на предвиденото ползване в изготвения горкостопански план на ОП „Трънска гора“, който е в процес на утвърждаване, е 58 000 м³ стоя-

Техник-лесничейт Любомир Алексов експедира дървесината от сечицето в м. Сливе

ние на горските територии, общинска собственост, включително и тяхното опазване. Общинските горски територии обхващат 18 112.7 ха, или 49.5 % от инвентаризираната площ на общината. С други думи - заемат

Претоварване на дървесината

ща маса. За 2012 г. са добити около 21 000 м³ лежаща маса, от които 9851 м³ широколистна и 11 240 м³ иглолистна дървесина, а изведени са санитарни сечи, вследствие на нападение от корояд и снеголом, са с обем 2229 м³ лежаща маса.

Два големи пожара са върлували в общинските гори през 2012 г., опустошени са около 100 дка черен и бял бор. Всички служители са участвали в потушаването им. За борба с пожарите има изготвен оперативен план и са предвидени редица мероприятия, а в новия горскостопански план са предвидени 4 противопожарни кули. При осъществяване на дейностите в общинските територии има и редица затруднения, свързани, от една страна, с начина на възстановяване на горските имоти - нагробени на множество в едно насаждение с маломерни площи, разпокъсани и по цялата площ на стопанството.

От друга страна, 10 956.6 ха, или 60.5 % от общата площ на общинските горски територии, попадат в екологичната мрежа „Натура 2000“, което създава известни ограничения в режимите на стопанисване и опазване на защитените територии.

Но за всички тях не чуваме лесовъдите от общинското предприятие да се оплакват, а напротив - стремят се да намират законово решение и да бъдат в крак с тенденциите.

Поинтересувахме се дали общинското предприятие извършва залесяване. Директорът инж. Иван Попчев обясни, че се наблюдава масово самозалесяване зара-

Кметът на Община Трън Станислав Николов

заетостта, както и че местните хора намират работа в горите. След като се явят на търг за гаден масив, за дърводобива фирмите наемат работници от общината и така осигуряват работа на местното население.

Благодарение на Общинското предприятие „Трънска гора“ местното население се ползва и с преференциални цени да дървата за огрев.

Все пак не съм сигурен дали да си пожелаем да се развиваме само в дърводобива. С времето можем да мислим и за ловен туризъм.

Важното е, че при нас нещата се решават веднага. Общинското предприятие дава предложения, Общинският съвет ги гласува, няма много нива на управление, както е в държавното горско стопанство. Държим на добре свършената работа и сплотения колектив.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Промени: КАДРИ, НАИМЕНОВАНИЯ, АДРЕСИ, ТЕЛЕФОНИ

до 19.02.2013 г.

Директор на РДГ - Благоевград, е инж. Стоян КОВАЧЕВ. Считано от 1 февруари се закриват: ДГС - Девин, като правоприменик на дейността става ДАС „Извора“ - Девин, с директор инж. Стоян САРИЙСКИ, и ДГС - Чехово, като правоприменик става ДАС „Чепино“ - м. Су-

хата лъка, с директор инж. Найден ПЕТРОВ. И.г. директор на ДГС - Момчилград, е инж. Любомир ДЖИСОВ.

Директор на ДАС „Ропотамо“ - инж. Борислав ЦВЯТКОВ, на ДГС - Твърдица - инж. Мирослав МАРИНОВ, ДГС - Стара река - инж. Ивайло РУСЕВ.

Директор на ДАС „Осогово“ - Кюстендил, е инж. Бисер ДАЧЕВ, на ДГС - София - инж. Пламен МИШЕВ.

Как лесовъдите се справят със стопанисването на специализираните горски насаждения в зоната „дига-бряг“, които започват да се създават още през 20-те години на XX век? Проучванията у нас и в чужбина показват, че при турнус на тополовите култури 12-15 години, в зависимост от тополовия клон, типа месторастене и гъстотата на засаждане и отгледните грижи, запасът на хектар варира от 100 до 300 м³ на хектар. От една страна, е въпросът за ползването на този ресурс, а от друга - дали част от решаването на проблемите на икономическата криза не се намира във възраждането на интензивното тополово стопанство по Дунавското поречие?

Екологично стопанисване на зоната „дига-бряг“

Доц. г-р Янчо НАЙДЕНОВ

От хилядолетия земите, разположени по поречието на големите реки и крайбрежията на моретата и океаните, привличат човечеството със своето плодородие и евтин воден път. Именно тези зони са и най-силно повлияни от разностранната човешка дейност. Не правят изключение и земите по Дунавското поречие на нашата страна, които са обект на въздействие още в древността. Особено силно е въздействието върху тези земи през XX в., след построяването на крайдунавските диги, което започва от края на 20-те и продължава до 1956 година. Тези съоръжения изискват специални грижи за предпазването им от отмиване и разрушаване при високи води на Дунав. Непосредствено след изграждането на дигите от бюрата за укрепяване на порещата започва и разработването на методи за тяхната защита. Използват се биологични методи, като основната тежест пада върху създаването на специализирани горски насаждения. Оттогава датира и внасянето в тези земи на храста *Amorpha fruticosa*. Със своята мощна, силно развита по площ и в дълбочина, коренова система аморфата е отлично средство за предпазване на петата на дигата от отмиване и разрушаване, но популацията ѝ бързо измества естествените храстови и полухрастови растителни формации по Дунавското поречие.

В края на 40-те години на миналия век акад. Николай Стоянов обобщава в своята монография „Растителността на Дунавските острови“ резултатите от изследванията си върху състава и разпределението на растителните видове и формации в тези земи в зависимост от отстояването на терените от многогодишното ниво на река Дунав. Впоследствие тези резултати са в основата на разработената от авторски колектив от Института за гората при БАН и ОСБГДВ - Свищов, методика за определяне на тополовите и върбовите месторастения в нашата страна и внедряването на природосъобразен модел за създаване, отглеждане и стопанисване на култури от тополи и върби по поречието на Дунав с многофункционално предназначение (Марinov, М. и др., 1970; Проблеми на тополовото и върбовото стопанство, 1972; Цанов, Ц., Найденов, Я., 1979 и др.).

Принципът за определянето на типовете топови месторастения в условията на Дунавското поречие е превишаването на заеманите от тях територии над средното многогодишно ниво на водния стоеж

на реката (схема 1).

За създаването на върбовите и тополовите култури, които да защитават дигата и да произвеждат гървесина, трябва да се познават биологичните особености на отделните клонове тополи и условията на различните типове месторастения, подходящи за тяхното развитие.

Според горскорастителното районирание на страната тополовите месторастения се разделят на 3 основни групи: по поречието на Дунав, по поречието на вътрешните реки и извънречни.

Тук ще се спрем по-подробно на използването на топови месторастения по поречието на Дунав. Поради особеното си положение и значителните си площи тези месторастения са оптимални за развитието на тополите и върбите и имат изключително значение за топовъдството в нашата страна. Заемат ивица между отводнителната дига и брега на р. Дунав по протежение на цялата ни северна граница, както и всичките дунав-

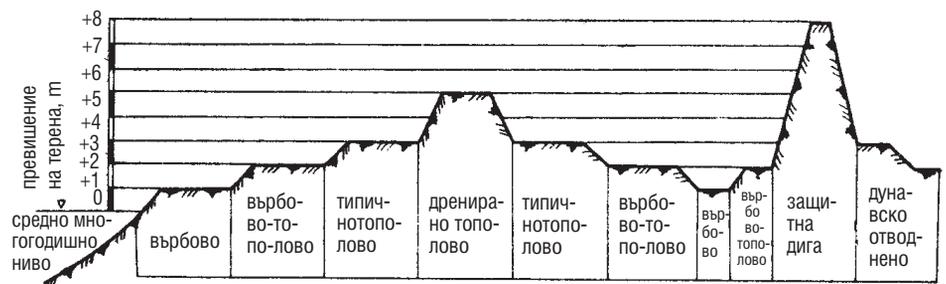

Схема 1. Тополовите месторастения по поречието на р. Дунав

Снимки доц. К. КАЛМУКОВ

ски острови. Още в края на XIX в. тези терени привличат вниманието на нашите лесовъдци и окръжният горски инспектор на Русе Иван Шойлеков в своя годишен доклад (1896) съобщава за създаването на първите култури от гърбовидна върба с цел укрепяването на брега и производството на гървесина.

По последни данни тези месторастения обхващат площ от няколко хиляди хектара.

Според приетата методика (Инструкция за създаване, отглеждане и стопанисване на тополови и върбови култури, 1982) към тази група спадат няколко типа месторастения.

Типични върбови месторастения. Обхващат площите, намиращи се между средното ниво на водостоя на Дунав и + еднометровата изолиния. Подложени са на продължителни заливания - 112-178 гена, от които 67-102 гена през вегетационния период, и на поражения от ледоходите през зимата. Почвите са ливадно-блатни с добре оформен профил. Поради протичането на почвообразователен процес при анаеробни условия в горните части на почвата са натрупани значителни количества органична маса. Хумусният хоризонт е с мощност 35-135 см и е оглеен почти до повърхността. По механичен състав почвите са леки глинести. Месторастенията са пригодни за създаването на култури от гърбовидни върби, а в най-ниските си части - и за създаване на насаждения от кошничарска върба, като най-пригодни видове за продължителните заливания при високи вода на река Дунав.

Преходни върбово-тополови ме-

сторастения. Заемат заливните земи, разположени между + еднометровата и + двуметровата изолиния - над средното многогодишно ниво на водостоя на Дунав. Те съществено спадат към зоната на продължителните заливания, които тук са 56-112 гена през годината (36-37 - през вегетационния период). В този тип месторастения почвите също са ливадно-блатни с преходи към алувиално-ливадните. Тук оглеяването е по-слабо изразено и изместено в дълбочина. Подпочвените води са на дълбочина 1-2 м, но при по-засушливи години спадат и до 3.5 метра. При неповлияни от човека формации в ниските си части площите, отнесени към този тип месторастения, са заети от естествени насаждения от гърбовидни върби, в по-високите части - от смесени формации, доминирани в зависимост от височината на терена от гърбовидните върби, черната или бялата топола. Като се има предвид разпространението на естествената гървесна растителност, авторите на разработката препоръчват в ниските части на този тип месторастения да се създават култури от гърбовидни върби, а в по-високите - от понасящи продължително заливане тополови клонове, какъвто е *P. x eur. cv. Robusta R-16*.

Характерна особеност на този тип месторастения е, че в поречието на Дунав и в прилежащите острови те заемат двете коренно различаващи се по режима на наводняване територии - широките разливища в централните понижени части на островите и в заемните ями край гигата, където водата обикновено е застояла и се задържа значително повече след като нивото на ре-

ката е спаднало, и бреговите земи, където режимът на заливане се характеризира с това, че водите са течащи и заливането продължава, докато спадне нивото на реката. Очевидно условията за създаване на върбови и тополови култури в крайбрежните земи са по-благоприятни.

Типични тополови месторастения. Включват площите, разположени между + двуметровите и + триметровите изолинии над водостоя на средното ниво. Те спадат към зоната на заливанията със средна продължителност, които тук са 21-56 гена в годината и 14-36 гена през вегетационния период. Почвите обикновено са алувиално-ливадни с мощен профил, с оформен или в процес на оформяне генетичен А хоризонт с дебелина до 55 сантиметра. Този най-горен почвен хоризонт е тежък пясъчливо-глинест. В дълбочина механичният състав на почвата е по-лек, с наличие на оглеяване. Горният хумусен слой е изключително плодороден, със съдържание на хумус до 4.04 %. Подпочвените води през вегетационния период са на дълбочина 2-3 м, а през години с по-високо ниво на реката - на 1.7-2.0 метра. Късно през лятото те спадат на дълбочина под 4 метра. При естествени условия върху тези терени се формират растителни съобщества, доминирани от черната или бялата топола, с участие и на групи гървесни видове, срещани по Дунавското поречие - дъб, бряст, ясени, а нерядко и *Acer negundo*. Почвените и влажностните условия и характерът на местната растителност показват, че този тип месторастения са подходящи за създаването на тополови култури

от всички клонове тополи. Освен ивицаата между дигата и брега на реката по цялото ѝ протежение културите заемат и вътрешната част на островите **и дунавските отводнени месторастения - площи, главно в пресушените след изграждането на дигите блатата**. Те са сходни с крайречните месторастения, но не са подложени на периодични ежегодни заливания. Заливат се само с инфилтрирани при високо ниво на Дунав води.

Дренирани тополови месторастения. Обхващат земите и поречието на Дунав, разположени между

върху най-високите им тераси се формират смесени растителни съобщества, доминирани, като в резервата „Стария гъб“ на остров „Вардим“, от нисконизинната форма на летния гъб. Върху тези терени се срещат още круши, черници, брястове, ясени, *Acer negundo* и други.

Почвените и влажностните условия на дренирани тополови месторастения са по-неблагоприятни за създаването на високопродуктивни тополови култури главно поради липсата на достатъчно влага в почвата през целия вегетационен период. При възможност за напоява-

не на новосъздадените топови култури и при регулиране на хранителния им режим и тук могат да се създават интензивни култури от почти всички топови клонове. В началото на 70-те години на XX век, отчитайки факта, че поради местоположението си по поречието на Дунав и вътрешните реки топовите и върбовите култури трябва да съчетават гървопроизводствената си роля със защитата на дигите и бреговете от подриване и разрушаване, авторски колектив от ИГ при БАН и ОСБГДВ - Свищов, разработва природосъобразен модел за създаване, отглеждане и стопанисване на култури от тополи и върби с многофункционално предназначение. Известно е, че от избора на първоначалната гъстота на засаждане и клоновия състав зависят бъдещото състояние и производителността на културите. Те трябва да се разглеждат диференцирано, в зависимост от конкретните растежни условия. Авторският колектив разделя териториите по поречието на Дунав в две основни групи: с широчина на зоната „дига-бряг“ до 300 и над 300 метра.

Създаване на култури по поречието на Дунав в зоната „дига-бряг“ при широчина до 100 метра. Основната функция на тези култури е защитна, т.е. да образу-

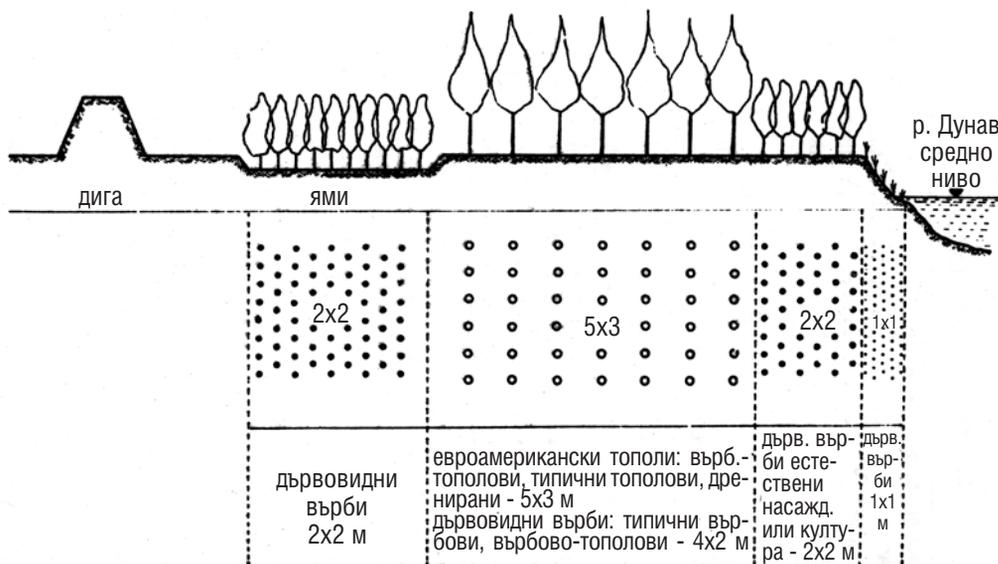

Схема 2. Разпологане на тополовите и върбовите култури в зоната „дига-бряг“ при широчина на ивицаата до 100 метра

+ триметровата и + петметровата изолиния над средното ниво на реката. Средно тези месторастения се заливат в продължение на 21 гена през годината, от които 14 гена са през вегетационния период. Почвите обикновено са алувиални, с неопределена морфология. В зависимост от отложените материали те са с различен механичен състав - от глинесто-песъчливи до тежки песъчливо-глинести. В островите алувиалните почви заемат най-високите изпъкнали части на релефа. Средното ниво на подпочвените води е на дълбочина 3-5 м, но в засушливите периоди пада и до 6 метра. Във вътрешността на островите

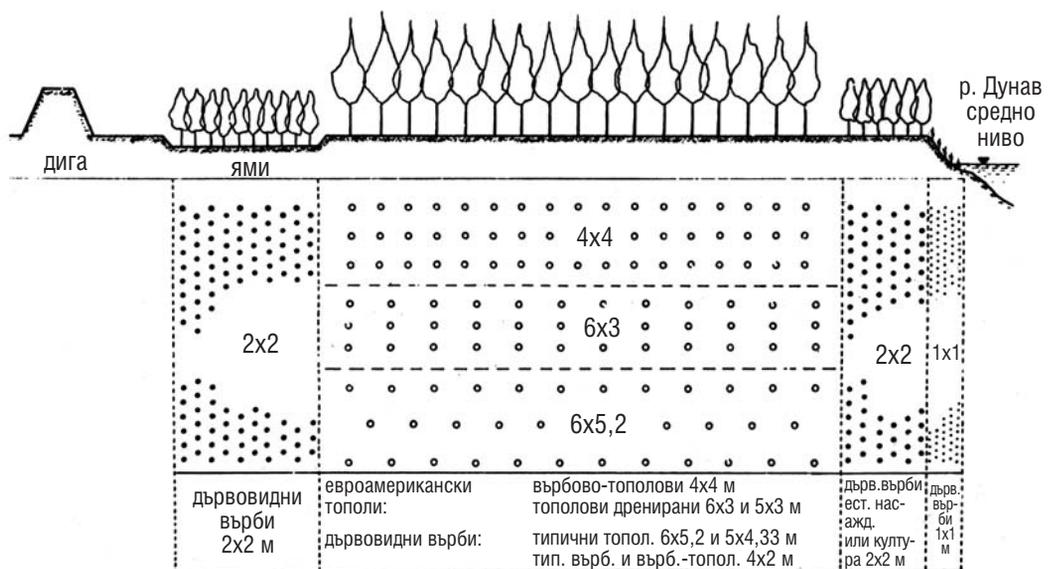

Схема 3. Разпологане на тополовите и върбовите култури в зоната „дига-бряг“ при широчина на ивицаата над 100 метра

ват защитен пояс за брега и гизгата (схема 2). В случая по цялата гължина на залесяваните площи, успоредно на Дунав, непосредствено до реката и до гизгата, се оставя чиста от гървета и храсти 10-метровата защитна ивица. Следващата ивица обхваща заемните ями и ниските места покрай гизгата и защитна ивица от 6-8 реда гърбовидни върби, засадени при гъстота 2x2 метра. По традиционната практика на погивните участъци се забиват върбови колове при гъстота 1x1 метър. Това биологично укрепяване на бреговете се извършва на терени, разположени до + триметровите изолинии на брега по отношение на нивото на реката. В практиката тези защитни ивици най-често се оставят да бъдат заети от естествената местна растителност.

В останалата площ, заключена между гизгозащитните и брегозащитните насаждения, според типа месторастене се засаждаат тополови или върбови клонове, както следва:

- при типично върбовите и голната половина на върбово-тополовите месторастения се създават култури от гърбовидни върби при гъстота 4x2 м;

- горната половина на върбово-тополовите, типично тополовите, гренураните месторастения - теснокоронни тополи при гъстота 5x3 м;

С годините близо до брега на реката и заемните ями в микророниже-

нията са се образували влажните зони със специфични влаголюбиви съобщества, които трябва да се запазват при стопанисването на зоната „гизга-бряг“.

Създаване на култури по поречието на Дунав в зоната „гизга-бряг“ при широчина над 100 метра. Защитната функция на културите в тази зона е съчетана и с гървопроизводството. Почвено-климатичните условия са оптимални за развитието на повечето от тополовите клонове и затова в тази зона са разположени най-продуктивните и най-рентабилните тополови култури. И тук се оформят същите по размери защитни ивици, както при широчина до 100 м, а останалата част на ивицата се стопанисва за създаване на високородуктивни тополови култури за бързо получаване на егросортиментна гървесина.

Според приетата технология (Денев и др., 1987; Инструкцията, 1982) при този тип зони, в зависимост от типа месторастене, се създават следните типове култури (схема 3):

- върху типичните върбови и в голната половина на върбово-тополовите месторастения - култури от гърбовидни върби при гъстота 4x2 м за получаване на гребна и средна гървесина;

- към горната граница на върбово-тополовите, типично тополовите и гренураните месторастения - култури от тополовите клонове *P. x eur.cv. R-16* и *P. x eur.cv. Robusta*

(*Bachelieri* или *Vernirubens*), при гъстота 4x4 м за производство на гребна и средна гървесина;

- на типичните тополови месторастения, които имат за цел производството на едра гървесина, посадните места се разполагат на гъстота 6x6, 6x3, 5x6, 5x4 метра. Досега върху тези месторастения се използваха тополовите клонове *P. x eur.cv. I-214*; *P. x eur.cv. P. I-37/61*, и *P. x eur.cv. I39/61* и гр. и теснокоронните. *P. x eur.cv. P. MC*, *P. x eur.cv. Agathe F*, *P. x eur.cv. Robusta* (*Bachelieri* или *Vernirubens*).

Върху гренураните тополови месторастения гъстотата на засаждане е 4x4 м, а целта на стопанството е гребна и средна гървесина.

Оценявайки голямата роля на тополовите култури като щит на брега и гизгите на Дунав, в началото на 70-те години на XX век авторски колектив в състав ст.н.с. Венцислав Факиров и инж. Цочо Попки започват разработването на проект за биологичното укрепяване на реката. Елементи от проекта са използвани при строителството на Българо-румънския комбинат за машиностроене край с. Мармен, Русенско.

На снимките се виждат брегозащитната роля на гървесната и храстовата растителност по Дунавското поречие и последиците от неразумното оголване на зоната „гизга-бряг“, при което водите на реката подкопават и разрушават гизгата, особено при пролетните и летните високи води.

Насажденията предпазват, а не пречат на гизгите

● Изсичането на гървесната растителност в крайбрежната заливаема ивица на Дунав ще нанесе предимно вреди

С извършената промяна в Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони е определен сервитут на дунавските гизи - откъм мокрия откос цялата крайбрежна заливаема ивица. В тази ивица „гизга-бряг“ в ДГС - Оряхово, са създадени тополови култури върху площ

2800 дка, които са на възраст от 2 до 20 години. Извършена е подготовка на почвата с цел предстоящо залесяване на площ 231 декара. Общият запас на насажденията в турнусна възраст е 16 300 м³, от които 3773 м³ са маркирани и включени в лесосечния фонд за 2013 година. Извършените мероприятия са в изпълнение на лесоустройстве-

ния проект на ДГС - Оряхово, който действа от 2006 година.

Всички горски имоти са гържавна публична собственост съгласно Картата на възстановената собственост и Кадастъра на Козлодуй.

Тези гори по своята функция са защитни. Именно създадените насаждения предпазват изградените

диги от подриване и отнасяне при високи води на река Дунав. В тази връзка и Наредбата за сечите в горите регламентира провеждането на голи сечи в ивицата „дига-бряг“ на площи до 5 ха, или на ивици с широчина до 150 м с цел защита на хидромелиоративните системи и съоръжения за предпазване от вредното въздействие на водите.

Чл.134 от Закона за водите, в сила от 28.01.2000 г., е забранил засаждането на трайни насаждения с плътка коренова система в крайбрежната заливаема ивица. Тополите се отличават с мощно развитие и пластична коренова система, като отделни корени проникват на значителна дълбочина. Дългогодишният опит на горските стопанства при създаването, отглеждането и стопанисването на тополовите и върбовите култури е доказал защитната им роля за опазване на бреговете на реките от ерозия и предпазната им функция спрямо дигите при високи води на река Дунав.

Изсичането на гървесната растителност в крайбрежната заливаема ивица на Дунав ще нанесе непоправими вреди и вместо недопускане на бедствени ситуации ще доведе до скъсване на дигите и заливане на площите извън тях.

Защитата от вредното въздействие на водите включва и защита на крайбрежната растителност (чл.140, ал. 3, т. 3 от Закона за водите), а не предполага унищожаването ѝ. Никъде в Закона за водите не е разпоредено да не се допуска наличие на гървесна и храстова ра-

стителност в границите на сервитутите.

Цитираният в заповедта (бел. ред. - заповед на министъра на земеделието и храните № РД 09-1286/05.11.2012 г.) чл. 105, т. 9 от Закона за горите, съгласно който не се смята за гола сеч отсичането на всички гървета на определена територия, когато това се извършва за усвояване на гървесина в площите в границите на сервитутите на хидромелиоративните съоръжения, за които съгласно разпоредбите на специален закон не се допуска наличие на гървесна и храстова растителност, противоречи и на разпоредбите на чл. 3 от Закона за горите: (1) Не се допуска намаляване на съществуващата лесистост:

1. на територията на Република България;

2. на територията на общини, в които лесистостта е под 10 на сто (община Оряхово е с 5.9 % лесистост, община Козлодуй - 3.5 %, община Мизия - 3.8 %).

(2) Дейностите в горските територии се извършват по начин, който не води до увреждане на растителни и животински видове и на техните местообитания, на почвите, водните обекти и елементите на техническата инфраструктура. Дунавските диги и крайбрежната заливаема ивица към тях в землищата на селата Лесковец, Селановци и Остров са включени в защитената зона „Остров“, в землищата на градовете Оряхово и Мизия те са включени в защитената зона „Река Огоста“.

Инж. Снежана ГАРДАНСКА
директор на ДГС - Оряхово

СЦДП - Габрово, стопанисва 2160 ха от зоната „дига-бряг“

Общата площ на зоната, попадаща между предпазните диги и брега на река Дунав в териториалния обхват на Северноцентралното гържавно предприятие - Габрово, е 2160 хектара. Тополовите култури заемат 70 % от тази площ.

Зоната „дига-бряг“ се стопанисва от шест териториални поделения на СЦДП - Държавните горски стопанства - Свищов, Бяла, Тутракан и Силистра, и Държавните ловни

стопанства „Дунав“ - Русе, и „Каракуз“ - Дулово.

Запасът на гървесина е 256 000 м³, а средногодишното ползване - 25 000 куб. метра. По Горскостопански план е предвидено годишно да се залесяват 114 ха, след пълна почвоподготовка. Основно се залесява с евроамерикански тополи - I 214, I 37-61, Agate, MC, BL, CB-7 и по-малко с лонгозен летен гъб и черен орех. Новосъздадените култури се отглеж-

дат до третата година и се кастрят до сегмата.

През 2011 г. Северноцентралното гържавно предприятие - Габрово, прие двегодишна програма за залесяване на невъзобновените сечища, които не са били залесени преди създаването на гържавните предприятия. Програмата се финансира целево и обхваща значителни площи от зоната „дига-бряг“.

МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДИВЕЧ И ДИВЕЧОВИ ПРОДУКТИ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ЛОВЕН ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 01.01.2013-31.12.2013 г.

(с изключение на дивеча, стопанисван и ползван по чл. 2, ал. 3 от ЗЛОД)

РАЗДЕЛ ПЪРВИ ЦЕНИ ЗА ОТСТРЕЛ НА ДИВЕЧ

I. ЕДЪР ДИВЕЧ

1. БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН - *CERVUS ELAPHUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

от 4.01	до 5.00 кг	600 €	+3 €*
от 5.01	до 6.00 кг	900 €	+5 €*
от 6.01	до 7.00 кг	1400 €	+6 €*
от 7.01	до 8.00 кг	2000 €	+8 €*
от 8.01	до 9.00 кг	2800 €	+10 €*
от 9.01	до 10.00 кг	3800 €	+12 €*
от 10.01	до 11.00 кг	5000 €	+30 €*
от 11.01	до 12.00 кг	8000 €	+40 €*
	над 12.01 кг	12 000 €	+80 €*

*Забележка: за всеки следващи 10 грама.

За трофеи над 230.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошута над 2 г. - 150 €.

Селекционен отстрел:

- до 2 г. - 100 €;

- от 2 до 4 г. с тегло на трофея до 4.00 кг - 300 €.

След 30 октомври се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

2. ДИВА СВИНЯ - *SUS SCROFA L.*

A. ПОДБОРЕН ЛОВ:

Срок за ловуване: целогодишно.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

от 14.01	до 14.00 см	300 €	
от 16.01	до 16.00 см	300 €	+10 €*
от 18.01	до 18.00 см	500 €	+10 €*
от 20.01	до 20.00 см	700 €	+15 €*
	до 22.00 см	1000 €	+30 €*
	над 22.01 см	1600 €	+60 €*

*Забележка: за всеки следващ милиметър.

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 €. За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 €.

За отстреляна женска над 2 г. - 500 €.

За ранен и ненамерен глиган - 500 €.

За отстрелян глиган над 125 т. по СИС се заплаща 10 % върху цената на трофея. От 1 май до 31 август се прави до 10 % отстъпка от отстрелните такси за трофейните животни.

B. ГРУПОВ ЛОВ (ГОНКА):

Срок за ловуване: от 1 октомври до втората неделя на януари.

Групов лов в ловни дворове към БИСД -

от 1 октомври до последния ден на февруари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

от 14.01	до 14.00 см	300 €	
от 16.01	до 16.00 см	400 €	
от 18.01	до 18.00 см	500 €	
от 20.01	до 20.00 см	700 €	
	до 22.00 см	1000 €	
	над 22.01 см	1600 €	

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 €.

За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 €.

За отстреляна женска над 2 г. - 500 €.

При лов на гонка такси за празен изстрел, ранен и ненамерен дивеч не се заплащат.

3. ЕЛЕН ЛОПАТАР - *CERVUS DAMA L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

	Шилар	100 €	
от 2.01	до 2.00 кг	400 €	+2 €*
от 2.51	до 2.50 кг	400 €	+2 €*
от 3.01	до 3.00 кг	500 €	+4 €*
от 3.51	до 3.50 кг	700 €	+10 €*
	до 4.00 кг	1200 €	+16 €*
	над 4.01 кг	2000 €	+30 €*

*Забележка: за всеки следващи 10 грама.

За трофеи над 200.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошута - 50 €.

За отстрелян приплод - 50 €.

След 30 ноември се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

4. МУФЛОН - *OVIS MUSIMON PALL.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски - от 1 септември до 31 януари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на рогата.

от 50.01	до 50.00 см	600 €	
от 60.01	до 60.00 см	600 €	+20 €*
от 70.01	до 70.00 см	800 €	+50 €*
	до 80.00 см	1300 €	+120 €*
	над 80.00 см	2500 €	+200 €*

*Забележка: за всеки следващ сантиметър.

За отстреляна женска - 50 €.

За отстрелян приплод - 50 €.

За трофеи над 230 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

5. СЪРНА - *CAPREOLUS CAPREOLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 1 май до 30 октомври;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

Трофеят се заплаща на база теглото, измерено в грамове, като за горната челюст се приспадат 90 грама.

от 201	до 200 гр	100 €	+1 €*
от 251	до 250 гр	100 €	+2 €*
от 301	до 300 гр	150 €	+2 €*
от 351	до 350 гр	250 €	+4 €*
от 401	до 400 гр	450 €	+8 €*
	до 450 гр	850 €	+13 €*
	над 451 гр	1500 €	+30 €*

*Забележка: за всеки следващ 1 грам.

За трофей над 160.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна сърна - 50 €.

За отстрелян приплод - 50 €.

6. ЕВРОПЕЙСКИ БИЗОН (ЗУБЪР) - *BISON BONASUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база международната точкова система СИС.

от 130.01	до 130.00 т	1650 €	
от 150.01	до 150.00 т	2180 €	
	до 170.00 т	3270 €	
	над 170.01 т	4350 €	

За отстреляна женска - 1650 €.

За отстрелян приплод - 830 €.

7. ТИБЕТСКИ ЯК - *BOS MUTUS P.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

За отстреляна за мъжки и женски се заплащат 1200 €.

8. ГЛУХАР - *TETRAO UROGALLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 15 април до 15 май.

За отстрелян глухар се заплащат 1000 €.

При спазване на процедурите, предвидени в Закона за биологичното разнообразие, за следния вид:

ДИВА КОЗА - *RUPICAPRA RUPICAPRA L.*

Трофеят се заплаща на база международната точкова система СИС.

от 80.01	до 80.00 т	700 €	
от 85.01	до 85.00 т	800 €	+30 €*
от 90.01	до 90.00 т	950 €	+38 €*
от 95.01	до 95.00 т	1140 €	+65 €*
	до 100.00 т	1465 €	+67 €*
	над 100.00 т	1800 €	+200 €*

*Забележка: за всяка следваща точка.

II. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

1. **ЗАЕК - LEPUS EUROPEUS /PALL/** - 30 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 декември.

2. **НУТРИЯ - MIOCASTOR COYRUS MOL** - 15 €.

Срок за ловуване:

от 1 ноември до последния ден на февруари.

3. **ФАЗАН - PHASIANUS COLCHICUS /L./** - 10 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 28 февруари.

4. **ДИВИ ПАТИЦИ, РАЗРЕШЕНИ ЗА ЛОВ** - 6 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

5. **ГОЛЯМА БЕЛОЧЕЛА ГЪСКА**

- **ANAS ALBIFRONS /SCOP/** - 20 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

6. **ЯРЕБИЦА - PERDIX PERDIX /L./** - 20 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 31 януари.

7. **КЕКЛИК - ALECTORIS GRAECA CIPRIOTES /HARTERT/** - 15 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 31 януари.

8. **ГОРСКИ БЕКАС**

- **SCOLOPAX RUSTICOLA /L./** - 20 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния ден на февруари.

9. **ГРИВЯК - COLUMBA PALUMBUS /L./** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до втората неделя на февруари.

10. **ГУРГУЛИЦА**

- **STREPTOPELIA TURTUR /L./** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

11. **ПЪДПЪДЪЦИ**

- **COTURNIX COTURNIX /L./** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

12. **ТОКАЧКА - NUMIDA MELEAGRIS /L./** - 6 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени - от 1 октомври до 28 февруари.

13. **ОБИКНОВЕНА БЕКАСИНА**

- **GALLINAGO GALLINAGO** - 3 €.

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния ден на февруари.

14. **ЧЕРНА ЛИСКА** - 1 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

15. **СКОРЕЦ** - 1 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

16. **ДИВА ПУЙКА** - 20 €.

Срок за ловуване:

от 1 октомври до последния ден на февруари.

III. ХИЩНИЦИ

1. **ВЪЛК - CANIS LUPUS L.** - 220 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

2. **ЛИСИЦА - VULPES VULPES** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

3. **ЧАКАЛ - CANIS AUREUS L.** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

4. **БЯЛКА - MARTES FOINA L.** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

5. **ЧЕРЕН ПОР - MUSTELA PUTORIUS L.** - 6 €.

Срок за ловуване: целогодишно.

***Забележка:** отстрелните такси включват грането и осоляването на кожата.

IV. ДИВЕЧОВО МЕСО

1. **ЕЛЕНИ** - 3 € за кг*.

2. **СЪРНИ** - 3 € за кг.

3. **МУФЛОНИ** - 1.5 € за кг*.

4. **ДИВИ СВИНЕ** - 1.5 € за кг*.

5. **ДРУГИ ВИДОВЕ ЕДЪР ДИВЕЧ** -

1.5 € за кг*.

6. **ЗАЕК** - 5 € за 1 бр.

7. **ФАЗАН** - 2 € за 1 бр.

8. **ПАТИЦА, ТОКАЧКА** - 1 € за 1 бр.

9. **ГЪСКА** - 2 € за 1 бр.

10. **ГРИВЯК, ГУРГУЛИЦА, ПЪДПЪДЪК**

- 1 € за 1 бр.

11. **ЯРЕБИЦА, КЕКЛИК И БЕКАС** - 1 € за 1 бр.

12. **ДИВА ПУЙКА** - 6 € за 1 бр.

* **за трофейни животни през брачния период** - 1 €.

Забележка: За цялото животно с кожа, изкормено, без глава и крака, включително ветеринарен сертификат.

V. НЕОБРАБОТЕНИ ДИВЕЧОВИ КОЖИ ЗА ПРЕПАРИРАНЕ

1. **ЗУБЪР И ТИБЕТСКИ ЯК** - 150 €.

2. **ДРУГИ** - 50 €.

Забележка: в цената е включено грането и осоляването на цялата кожа или част от нея.

РАЗДЕЛ ВТОРИ ЦЕНИ ЗА ЛОВНИ УСЛУГИ

ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

А/ Директорите на ДЛС имат право да предлагат пакетни цени след одобрение от директорите на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите.

Б/ Трофеите от благороден елен, елен лопатар и сръндак се заплащат на база тегло, измерено 24 часа след отстрела, почистването и изваряването им. В случаите, когато този срок не може да бъде спазен, от теглото на трофея се приспадат до 5 % за влажност.

В/ Ловните стопанства гарантират до 15 % точност при отстрела на заявения трофей (без глиган). Когато разликата в гарантираната точност е над 15 %, ловецът може да откаже да придобие трофея и съответ-

но не го заплаща.

Г/ За ранен и ненамерен едър дивеч (освен при групов лов на дива свиня и индивидуален лов на глиган) се заплаща 50 % от стойността на цената на отстреляния дивеч (при трофейните според замяката).

Д/ Преводачът, чужд контрагент или представител на фирмата-посредник, придружаващи ловеца/ловците, заплаща за храна и ношувка съгласно наредбата за командировки в страната.

Е/ Придружител заплаща пълен размер на пансиона. За деца до 7 години, придружаващи ловците, не се заплаща за ношувка и храна. За деца от 7 до 14 години се заплаща 50 % от цената на ношувката и храната.

Ж/ Всички допълнителни услуги се заплащат по договаряне.

З/ Заявка за лов се счита за потвърдена, когато услугите са предплатени в размер на 30 % най-късно до 10 дена преди провеждането на лова.

УСЛУГИ

1. Ношувка със закуска съгласно категоризацията на ловната база:

- в ловна резиденция

- единична стая - 50 €, двойна - 60 €;

- в ловен дом

- единична стая - 40 €, двойна - 50 €;

- в ловна хижа

- единична стая - 20 €, двойна - 30 €.

2. Храноден:

- обяд - 20 €;

- вечеря - 20 €.

Към храноден е включена консумация на безалкохолни и топли напитки. Ниско- и високоалкохолните напитки се продават по утвърден от директора цено-разпис, поставен на видно място. В деня на пристигане и заминаване клиентите заплащат реално консумираните обяд или вечеря.

3. Ловен водач за един ден - 50 €.

4. Носач за един ден - 15 €.

5. Цена за групов лов на дива свиня за един ловец дневно - 80 €.

6. Цена за групов лов без организация за един ловец дневно - 30 €.

7. Моторно превозно средство дневно - 50 €.

8. Фотолов - за един ден с водач - 20 €.

9. Ловно куче за един ден - 10 €.

10. Пансион за ловно куче - дневно 15 €.

11. Трансфер (място на пристигане - стопанство - място на отпътуване):

- за микробус и лек автомобил - 0.7 € за км, но не повече от 300 €.

Забележка: Всички цени са в евро, с включен ДДС.

Ценоразписът е минимален и стопанисващите дивеча могат да договарят по-високи цени след одобрение от директорите на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите. Комисионната (отстъпката) е до 15 % от договорените брутни цени.

Опазване и защита на горските територии от пожари през 2012 г.

**Владимир КОНСТАНТИНОВ - главен експерт
по опазване на горите в Изпълнителната агенция по горите**

През 2012 г. горските пожари в страната отново поставиха на изпитание всички институции, ангажирани с опазването на зеленото богатство на страната. През юли, август и септември възникнаха и много сложни за овладяване пожари, като началото бе поставено на Витоша, в резервата „Вистришко бранище“. Последваха ги редица големи по площ пожари в Хасково, Несебър, Средец, Елхово, Пазарджик, Невестино, Елешница, Видин, Мездра и много други. С решаващото участие на служителите от РДГ, ДП, ДГС/ДАС и ГД „ПБЗН“ всички те бяха овладени, без да бъдат допуснати кризисни ситуации, подобни на тези от 2000 и 2007 година.

Статистиката на ИАГ за възникналите горски пожари в страната през 2012 отбелязва увеличаването на техния брой в сравнение с 2009, 2010 и 2011 година. Бяха регистрирани 876 горски пожара, при които са засегнати 12 729.8 ха горски територии. Площта на върховите пожари е 1604.4 хектара. В сравнение със средногодишно опожаряваните 11 000 ха и среден брой 580 за периода 2001-2011 г., 2012 е от годините с близки до средните или леко надхвърлящи средните статистически показатели за горските пожари в страната.

Най-големи са броят и площта на горските пожари в

ха засегнати площи.

От общо опожарената площ 85.5 % (10 886.1 ха) е залесена, а 14.5 % (1 843.7 ха) са незалесени площи. Преките щети за горските територии и съоръженията в тях са в размер на 2 375 756 лв. (при средногодишно над 4 500 000 лв. в периода 2000-2011 г.).

Най-голям дял от опожарените площи заемат горите държавна собственост - 60 %, 17 % са общинска и 21 % са частна собственост и около 2 % - църковна собственост и на юридически лица.

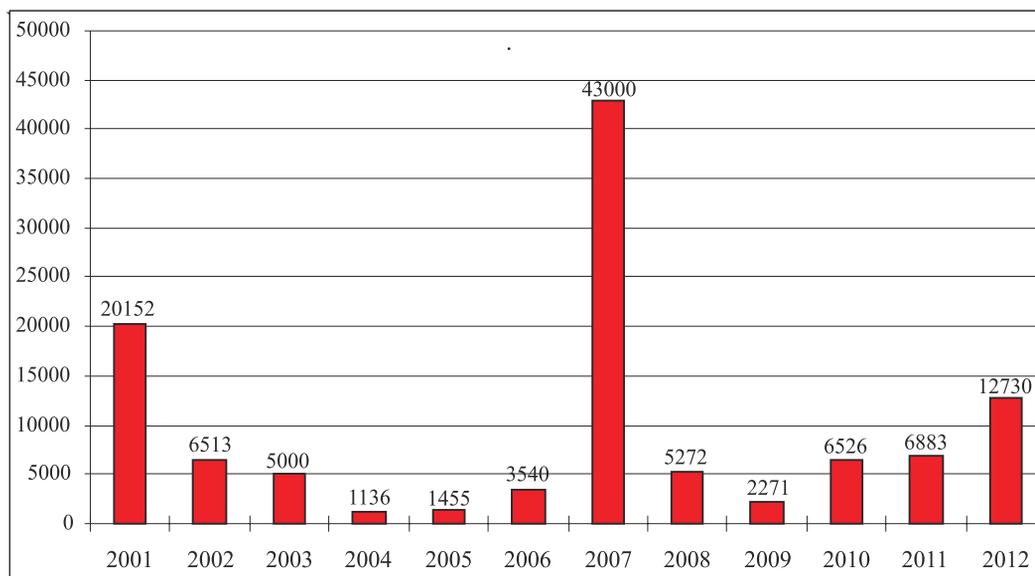
Основните причини за възникване на горски пожари през 2012 г. са: опожаряване на растителност (стърница и ливади) - 361 бр. (41 %); небрежност - 223 бр. (26 %); естествени - 42 бр. (5 %, което е най-голямата стойност за последните 15 г.); умишлени - 72 бр. (8 %); неизвестни - 178 бр. (20 %).

Разработена от междуведомствена работна група и обсъдена на всички нива, в „Държавен вестник“ (бр. 38 от 15.05.2012 г.) е публикувана новата Наредба № 8/11.05.2012 г. на министъра на земеделието и храните и на министъра на вътрешните работи „За условията и реда за защита на горските територии от пожари“. В нея са отразени промените в нормативната

база след приемането на новия Закон за горите и в останалите закони, имащи отношение към защитата на горските територии от пожари.

През 2012 г. за втора поредна година пожароопасният сезон се определя със запоев от областните управители по предложение на регионалните дирекции по горите. Резултатите от тази промяна могат да се определят като положителни, защото по такъв начин областните администрации се ангажират по-сериозно със защитата на горските територии от пожари, а и самите срокове на пожароопасния сезон се

съобразяват по-добре със спецификата на всяка област. Отново бе отчетена ефективността на 48-те специализирани високпроходими автомобила за патрулиране и първоначална атака на горски пожари. Те в значи-

Опожарени площи (в ха) в горските територии на България в периода 2001-2013 г.

РДГ - Берковица - 78, засегнали 2731.5 ха, РДГ - Бургас - съответно 60 и 2304.9 ха, и РДГ - Сливен - 60 и 1965.9 хектара. В същото време изненадващо голям брой пожари - 102, са регистрирани в РДГ - Варна, но при само 474.2

мелна степен спомогнаха за осъществяване на необходимия превантивен контрол, както и за много успешни гасителни действия. Поддръжката на наличните и осигуряването на достатъчен брой подобни автомобили трябва да бъде приоритетна задача на Държавните горски предприятия и в бъдеще. Вече е необходима всяко едно ДГС, ДАС или общинска горска структура да разполагат с такива специализирани автомобили.

През годината възникнаха и крупни пожари, при които служителите на ИАГ, РДГ и други структури взеха активно участие както в организацията на тяхното потушаване, така и в непосредственото гасене на терена. При потушаването възникнаха и проблемни моменти, като за тяхното преодоляване и за ефективното участие и без риск за служителите на ИАГ и РДГ са предприети следните действия:

1. Със заповед във всяка РДГ са сформирани специализирани групи от служители за участие в гасене на горски пожари и дежурни високопроходими автомобили, които да се ползват при необходимост.

2. С отделна заповед са определени поименно ръководните служители от РДГ за взаимодействие с представителите на ГД „ПВЗН“ и за евентуално участие в кризисни щабове, създавани по реда на Закона за защита при бедствия.

3. За голяма част от тези служители вече са осигурени защитни облекла и обувки. Предстои да се организира и подходящо обучение.

4. Във всяка РДГ се изграждат противопожарни гена с ръчни инструменти и необходимото оборудване и средства за комуникация в количество, съобразено с броя на участниците в специализираните групи за гасене на горски пожари и участващите в кризисни щабове.

Изпълнение на противопожарните мероприятия

През 2012 г. за противопожарни мероприятия в шестте държавни предприятия са разчетени 2 524 368 лева. До края на годината са изразходвани 1 235 748 лв., като изпълнението на основните противопожарни мероприятия е следното:

Наблюдателни кули (поддръжка и направа на нови) - при разчет 525 560 лв. и предвидени 12 бр., не е отчетено изграждането на нови, а едва 2138 лв. са изразходвани за поддръжка на съществуващи.

Барьерни прегради - при разчет 15 361 лв. и предвидени за изпълнение нови 53 115 л.м, са изпълнени - 77 840 л.м на стойност 15 334 лева.

Лесокултурни прегради - при разчет 134 003 лв. и предвидени за изпълнение 521 558 л.м, са изпълнени 485 830 л.м (93 %) на обща стойност 97 984 лева.

Минерализовани ивици - при разчет 701 099 лв. и предвидени за изпълнение 2 157 288 л.м, са изпълнени 2 063 653 л.м на обща стойност 482 447 лева. Процентът на изпълнение на минерализованите ивици в Североизточното, Северноцентралното, Югозападното и Южноцентралното държавно предприятие е около и над 100 % от разчета им, докато сериозно е изоставането в Северозападното (61 % от разчета за годината), както и в Югоизточното предприятие (89 %).

ГОРСКИТЕ ПОЖАРИ ПО РДГ през периода 01.01.2012 - 31.12.2012 г.

№	Регионална дирекция по горите	Брой	Площ (гха)	%	В т.ч. върхов
1.	Берковица	78	27 315	21.46	740
2.	Благовезраг	72	5433	4.27	1390
3.	Бургас	60	23 049	18.11	3045
4.	Варна	102	4742	3.73	624
5.	Велико Търново	27	2686	2.11	219
6.	Кърджали	59	3724	2.93	232
7.	Кюстендил	54	7170	5.63	830
8.	Ловеч	34	9423	7.40	191
9.	Пазарджик	74	8028	6.31	2598
10.	Пловдив	55	1850	1.45	115
11.	Русе	28	1791	1.41	28
12.	Сливен	60	19 659	15.44	4489
13.	Стара Загора	34	3374	2.65	498
14.	Смолян	50	422	0.33	94
15.	София	62	6238	4.90	896
16.	Шумен	27	2394	1.88	55
	Всичко	876	127 298	100.00	16 044

ОПОЖАРЕНА РАСТИТЕЛНОСТ (гха)

1.	Иглолистна	21 404	16.81 %
2.	Широколистна	84 128	66.09 %
3.	Смесена	3329	2.61 %
4.	Тревци, незалесени площи и мъртва горска постилка	18 437	14.48 %
	Всичко	127 298	100 %

ВИД НА ПОЖАРА (гха)

1.	Низов	111 254	87.40 %
2.	Върхов	16 044	12.60 %
	Всичко	127 298	100 %

СОБСТВЕНОСТ (гга)

1.	Държавна собственост	77 272	60.70 %
2.	Общинска	21 251	16.69 %
3.	Частна	26 408	20.75 %
4.	Църковна	1933	1.52 %
5.	Собственост на юридически лица	434	0.34 %
	Всичко	127 298	100 %

ПРИЧИНИ (брой)

1.	Неизвестни	178	20.27 %
2.	Небрежност	584	66.74 %
3.	Умишлени	72	8.20 %
4.	Естествени	42	4.78 %
	Всичко	876	100 %

Други изразходвани средства - включват разходи, направени за закупуване и осигуряване на противопожарните гена, защитни облекла, табели, авиоплощадки. При предвидени 856 335 лв. са изразходвани едва 226 439 лв. - под 30 %.

За съжаление през последните 3-4 години в подделенията на ДП се наблюдава неблагоприятна тенденция за намаляване както на процента на изпълнение на предвидените мероприятия, така и на предвижданите

средства за тяхното изпълнение. В частните горски зони също от години изпълнението на противопожарните мероприятия е съпътствано от големи трудности, което дискредитира превенцията на цели горски масиви.

В същото време в новосъздадени общински структури има положителни примери, които показват все по-голяма ангажираност към опазването на горските територии от пожари. Разбира се факт е и това, че много общини все още не разполагат с документи за собственост на горите, което в допълнение на липсата и на назначени служители с лесовъдско образование в тях, възпрепятства изпълнението на предвидените противопожарни мероприятия.

Приоритетни задачи и мерки

1. Реализиране на изискванията, заложи в Наредба № 8 от 11.05.2012 г.

2. Продължаващото самоволно и безразборно палене на стърнища и пасища в горските територии и извън тях. Съществуващата пълна забрана за ползване на контролирано палене в земеделски земи ева ли е най-

уместна в нашите условия. Във всички страни членки на ЕС от Южна Европа вече съществува режим за контролирано палене и ползване на огъня за превантивно изгаряне на растителни остатъци.

3. РДГ трябва да подобряват контрола върху информацията, въвеждана в модула „Горски пожари“ на адрес www.system.iag.bg, като е необходимо да изискват въвеждането на реалните предполагаеми причини за възникналите горски пожари.

4. Информацията за възникналите горски пожари да се предава съгласно утвърдената от министъра на земеделието и храните схема за оповестяване.

5. РДГ да завиши контрола за изготвяне на оперативните планове за защита на горските територии и за изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия в ДГС/ДАС, в общините и негържавните структури.

6. Реализирането на разработената „Стратегия за развитие на доброволните формирования за защита при бедствия, пожари и други извънредни ситуации в Р България“ и свързаните с нея подзаконовни нормативни документи.

Юбилей

Инж. Никола Бончев на 75 години

Роден е на 10 февруари 1938 г. в Правец, Софийска област. Средно образование завършва в Ботевград, а висше - във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, през 1966 година.

Същата година започва работа като началник на горско-технически участък в Горско стопанство - с. Костиница, към Бургаското окръжно управление на горите. През 1967 г. е назначен за началник на горско-технически участък в ГС - Ботевград. От 1971 г. е директор на Държавно ловно стопанство „Витиня“, а от 1991 г. е експерт и зам. главен директор на РДГ - София, където се пенсионира през 1998 година.

Инж. Бончев започва възстановяване на стари и строене на нови административни сгради и представителни ловни домове в ловностопанските участъци на ДАС „Витиня“ в местностите Витиня, Търсава и в Правец. По негови проекти и с личното му участие са направени десетки ловностопански съоръжения - над 50 чакала, 186 хранилки за едър дивеч, 4 дивечови огради с обща площ 11 500 дка, над 900 дка дивечови ниви и ливади, 14 капана за улов и разселване на дивеч, 230 солища, 6 рибарника с площ 29 дка, 46 рибни прага. Към ловното стопанство е открит цех за сувенири от еленови рога. С успех са аклиматизирани еленът лопатар и муфлонът.

Успешно се развива и селскостопанската дейност.

Грижите за дивеча, полагани от инж. Никола Бончев, дават положителни резултати. През 1990 г. стопанството обитават над 450 благородни елена, над 700 сърни, над 450 диви свине, около 80 муфлона, 60 елена лопатари и други.

Доотглеждат се и се разселват над 1800-2000 фазана.

Качеството на трофеите и екстериорните качества на дивеча значително се подобряват. Отстреляни са

екземпляри от благороден елен и дива свиня, чиито трофеи са оценени за златни медали.

В стопанството успешно се провежда и международен ловен туризъм. Приходите от тази дейност надхвърлят 200 000 германски марки годишно.

Като заместник главен директор на Районната дирекция по горите - София, инж. Никола Бончев полага големи усилия за развитието на ловното стопанство в областта и осигуряването му с ловни бази. Плод на неговите усилия са ловният дом в ГС - Коприщица, подобряването на битовите условия в Ловната хижа на ГС - Самоков, и в други горски стопанства на РДГ - София. Инж. Никола Бончев участва в международни ловни изложения в Германия и Австрия, посещава Франция, Финландия, Полша, Чехословакия за обмяна на опит.

Принципност, възискателност и колегиалност са част от качества на инж. Никола Бончев като ръководител.

Д-р инж. Георги СТЕНИН

Растеж и продуктивност на опитните култури от планински ясен в ДЛС „Паламара“

Д-р инж. Федя ГЕНОВА - Институт за гората

Планинският ясен (*Fraxinus excelsior* L.), наричан още обикновен или черен, е дърво от първа величина, който достига на височина до 40 м и до 2 м в диаметър. Този вид се отличава с бърз растеж и голяма продуктивност, а дървесината му притежава високи физико-механични свойства (голяма плътност, здравина, твърдост, жилавост и еластичност, красива текстура и лесно се обработва).

Планинският ясен се нарежда сред най-бързорастящите дървесни видове у нас, който е намерил значително място в лесоразвъдната практика при създаване на интензивни култури. Основна цел при създаване на интензивни ясенови култури е да се съкрати срокът за производство на едроразмерната дървесина с високи технологични свойства и потребителски качества. Необходимостта за още по-широкото му използване в бъдещите залесявания налага практиката добре да познават неговите растежни и продуктивни възможности.

Целта на настоящото изследване е да се проучат растежът по височина и диаметър и продуктивността на планинския ясен в чисти и смесени ясеново-липови опитни култури. За обект на проучване послужиха създадените през пролетта на 1989 г. две опитни култури от планински ясен в района на ДЛС „Паламара“, Шуменска област (отдели 183в и 228а).

Двете култури са създадени чрез садене на едногодишни фиданки, произведени със семена от местен произход в разсадника на бившето Горско стопанство - Нови пазар.

Опитната култура в отг. 183в се намира в землището на с. Пет могили и е с площ 19.8 хектара. Създадена е при схема 2.5/1.0 м и е смесена ясеново-липова, като за спътник на планинския ясен е използвана сребролистната липа. Участието на двата вида в състава на културата е 50:50 процента. Ясенът и липата са внесени в чисти редове, като след всеки ред на ясена следва ред на липата. През първата година културата е отгледана три пъти чрез изораване на междуредията и окопаване на редовете, а през втората година - два пъти. Есента на втората година културата бе склопена.

Опитната култура в отг. 228а с площ 4.5 ха, създадена по схема 5.0/1.0 м се намира в землището на с. Никол Козлево и е създадена в чист вид, без спътник. За нея са положени същите отгледни грижи, както и за предходната, поради което е склопена в края на втората година.

Резултатите от проведените проучвания върху състоянието на двете опитни култури са поместени в таблицата.

Анализът на данните показва, че в смесената ясено-

Таблица

Растеж и продуктивност на ясенови култури

Отдел	Дървесен вид	h _{ср} /М/	d _{ср} /СМ/	Брой на хектар	G м ² /ха	Съблен запас м ³ /ха
183в	ясен	13.0	13.0	1887	25.03	168.4
	липа	12.5	11.1	1425	13.78	74.1
	общо			3312	38.81	242.5
228а	ясен	12.5	11.0	1467	13.93	144.9

во-липова култура в отгел 183в от залесените по 2000 бр./ха фиданки от всеки вид при планинския ясен са оцелели 1887 бр./ха, или 94.3 %, а от сребролистната липа - 1425 бр./ха, или 71.2 на сто.

Въпреки че в опитната култура не са водени отгледни сечи (осветления и прочистки), се наблюдава един сравнително слаб процес на самоизреждане. Този процес е по-напреднал при сребролистната липа. В резултат на по-бързия растеж на планинския ясен още в най-млада (4-5-годишна) възраст в културата се създават условия за постепенно засенчване на липата от ясена, което води до нейното изоставане в растежа, а най-засенчените и изостанали в растежа екземпляри показват признаци на постепенно съхнене.

Планинският ясен на 20-годишна възраст показва средна височина 13.0 м и среден диаметър 13.0 см, докато при същата възраст сребролистната липа достига 12.5 м средна височина и 11.0 см среден диаметър.

Интензивният растеж на планинския ясен по височина и диаметър води до сравнително висока продуктивност, която изразена чрез средна кръгова площ е в размер на 25.03 м²/ха, а по съблен обем (запас) - в размер на 168.4 куб. м на хектар.

Общата продуктивност на опитната култура (ясен и липа) възлиза на 242.5 куб. м на хектар. Средният годишен прираст по запас на културата е 12.1 м³/ха, който за условията на района може да се приеме за много добър.

Общото състояние на културата е добро. Не бяха установени нападения от насекомни вредители и гъбни заболявания. Почвата не е зачимена. Културата се нуждае от отгледна сеч (прореждане) (сн. 1).

Опитната култура в отгел 228а е създадена в чист вид, без спътник. В сравнение с предходната опитна култура тук процесът на самоизреждане е още по-интензивен. От първоначално залесените 2000 бр./ха фиданки при същата възраст (20 години) са оцелели 1467 бр./ха, или 73.3 %.

Освен с по-голямо самоизреждане планинският ясен се отличава и с по-ниски стойности на изследваните таксационни показатели. Така например в тази опи-

тна култура средната височина на ясена е по-малка с 0.5 м, средният диаметър - с 2 см, и запасът - с 23.5 м³/ха, в сравнение с ясена в предходната култура. Очакванията за по-бърз растеж на планинския ясен по диаметър в чисти и по-редки култури, т.е. при по-големи междуредови разстояния (5 м), не се оправдаха (сн. 2).

Почвата по склона на насаждението е силно затревена. Състоянието на ясена е незадоволително. Наблюдава се наличие на суховършии при отделните екземпляри.

Анализът на получените резултати при сравнителните проучвания върху растежа, продуктивността и състоянието на двете опитни култури (чисто ясенова и смесена ясеново-липова) позволява да се направят следните по-съществени изводи и препоръки за създаване на култури от обикновен ясен:

- ♦ За първоначалния старт на ясеновите култури голямо значение има обработката на почвата. При добре и дълбоко обработени почви културите се склопяват още на втората година.

- ♦ Планинският ясен не се развива добре в чисти ясенни култури. Причина за това са биологичните особености на вида - да развива сравнително плътка, повърхностно разположена, коренова система; рядка и рехава корона, която не може да защити почвата от зачумяване. Образувалата се под разрежения склон на ясена гъста тревна покривка се явява силен конкурент в борбата за влага. Всичко това води до слаб растеж и влошено състояние на културите. Не се препоръчва създаване на чисти ясенни култури.

- ♦ В смесени култури с участие на подходящ спътник (сенкоизгръжлив вид) планинският ясен показва сравнително висока продуктивност и добра жизненост за условията на изследвания район.

- ♦ Като подходящ спътник на планинския ясен при създаване на смесени култури се очертава сребролистната липа, вид, който развива мощна и гъста корона, уплътняваща склона на насаждението и предотвращава почвата от затревяване. Едновременно с това сребролистната липа развива и по-дълбока корено-

ва система от ясена и се отличава с относително добра сухоустойчивост и сенкоизгръжливост. Ето защо създаване на смесени ясеново-липови култури в изследвания район е повече от препоръчително.

Информация

„Алумни“ - живата връзка с Лесотехническия университет

Центърът за насърчаване на предприемачеството към Лесотехническия университет създава условия за модернизиранието и развитието на ЛТУ като университет „трето поколение“. Един от последните му проекти е „Алумни“. Програмата е създадена с идеята ЛТУ да поддържа връзката с бившите си възпитаници, повечето от които се реализират в престижни гържавни институции и частни фирми. „Алумни“ ще информира членовете си за живота в университета, за да могат и те да участват в него. С помощта на тази система Лесотехническият университет ще може по-лесно и ефективно да организира срещи между настоящите и завършилите

студенти.

Целите на „Алумни“ са да осъществява контакт между завършили и настоящи студенти и да поддържа и да подпомага връзки между тях, независимо къде се намират те, да насърчава обмяната на опит между членовете на системата, чиито знания и възможности могат да бъдат полезни за останалите, да осигурява на ЛТУ обществена подкрепа.

Каним всички бивши студенти да се регистрират в „Алумни“, като влязат в сайта на Лесотехническия университет (<http://www.ltu.bg>) в рубриката „Център по предприемачество“, „Проект „Алумни“, „Регистрация в „Алумни“.“

Природният парк „Сините камъни“ - с нов проект

В залата на „Пресклуб“ в Сливен на 18 януари се проведе встъпителна пресконференция за предстоящото изпълнение на проект „Устойчиво управление и устройство на Природен парк „Сините камъни“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Това е третият спечелен от ПП „Сините камъни“ проект по оперативната програма. В пресконференцията участие взеха инж. Ирина Петрова - директор на ДПП „Сините камъни“, Даниела Иванова - ръководител на проекта, и Илко Иванов - координатор на проекта.

Проектът „Устойчиво управление и устройство на Природен парк „Сините камъни“ е част от приоритетна ос 3 на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие на ЕС в размер на 85 % от общите допустими разходи. Срокът за изпълнение е до 31 март 2015 година. Общата му стойност е 3 680 687.86 лв., като 3 128 584 лв. са от Европейския фонд за регионално развитие, а останалите 552 103 лв. - от държавния бюджет.

Проектът е особено важен не само за ПП „Сините камъни“, а и за Сливен, който е пряко свързан с територията на парка, защото ще направи нашата планина по-богата на животински видове и растения и още по-привлекателна за хората. В рамките на проекта ще бъде изграден и оборудван Природозащитен туристически център „Сините камъни“. С Решение на Общинския съвет е отреден терен в района на централния пазар в града.

Предвижда се цялостно оформяне на туристическия маршрут „Хайдушка пътека“. Ще бъдат изградени 25 м каменни стъпала, които да улесняват придвижването по пътеката. Ще бъде поставен дървен парапет, а стръмните участъци ще се укрепят чрез направа на почвени прагове.

Проектът предвижда създаване и поддръжка на четири специализирани тематични маршрута в парка - исторически, конен, дендрологичен и орнитологичен. Историческият маршрут ще минава около м. Българка, конният - по билото на планината, дендрологичният - край м. Абланово, а орнитологичният - край м. Каракютюк. Ще бъдат поставени информационни табла, указващи началото и края на всеки маршрут.

Ще бъде оформен цялостно туристическият маршрут ДПС - Природна забележителност „Халката“, който е натоварен целогодишно. Там ще бъдат изградени дървен парапет и почвени стъпала.

Проектът предвижда оформяне на основните подходи към парка. На пет места ще бъдат изградени дървени входни табла и 6 нови туристически пътеки с оформени кътове за отход от селата, граничещи с парковата територия. Всеки от маршрутите ще бъде почистен от клони.

Успоредно с това ще бъде ремонтирана сградата на сегашния Информационно-посетителски център на парка, в началото на Хайдушката пътека.

Предвижда се рехабилитация на специализирания маршрут за хора с увреждания „Пътека на здравето“. По нея ще бъдат изградени бетонови ограничителни парапети, които ще бъдат вкопани в земя-

та по цялата ѝ дължина, и според изискванията на Съюза на слепите ще бъдат оцветени в черно и жълто.

Предстои създаване на нови кътове за отход в местностите Равна река, Слънчева поляна, Гунчов извор, Архангела, Хайдушки извор, Българка, Белите извори, Карандила, Твоята чешма, Сивилова чешма, Даулитите, Костова чешма, Самотната чешма, изграждането на три дървени мостчета над водопад Футула и две в м. Долапите, както и ремонт на всички чешми.

Ще бъде подновена туристическата маркировка на 15 съществуващи пътеки. Ще бъде осигурен подход към детски кът „Кълвача“ чрез рехабилитация на част от съществуващата асфалтова алея.

Проектът предвижда още поставяне на специализирани цифрови камери за наблюдение на определени животински пътеки. Целта е обобщаване на информацията за бозайниците, обект на опазване в природния парк - вълк, лисица, дива котка, дива свиня, благороден елен, сърна, златка, белка, пъстър пор и видра.

Ще бъде създадена наблюдателна система към съществуващите природозащитни съоръжения в м. Каракютюк.

Предстои ремонт на площадката за подхранване на мършоядни птици, чиято оградна мрежа ще бъде вкопана в земята, а част от бетонните колове - подменени.

Хищните и мършоядните птици в източната част на парка - белоглавият лешояд, царският и скалният орел, ще бъдат подхранвани на новосъздадена площадка, ежеседмично до декември 2014 година. Ще бъдат предприети мерки и за опазването на нощните и грабливите птици - бухал, чухал, забулена и горска ушата сова, горска улулица, пернатотога и домашна кукумявка. Ще бъдат изработени и поставени дървени гнездилки и изкуствени скални ниши за гнездене. Движението им ще се проследява с радиопредаватели.

Проектът предвижда мерки за опазване на прилепите. Ще бъдат поставени къщички за прилепи и ще бъде извършено радиометрично им проследяване. На входа на пещерата „Змеєви дупки“ и на опасни за влизане минни галерии, над вилната зона на Сливен, ще бъдат поставени входни метални решетки с отвори, подходящи за преминаване на прилепи и ограничавачи достъпа на хора и животни. Специално внимание ще бъде обърнато на възстановяване на популацията на лалугера, за която и сега се работи по проект на парка. За неговата реколонизация е предвидено пашуване на овце, косене и подхранване със зърно.

Предвижда се възстановяване на 400 дка целеви тревни хабитати - чрез изсичане и почистване на храстова растителност, но без махане на единични дървета. Доброто екологично състояние ще се поддържа чрез стадо домашни животни, които с помощта на 2 електропастира ще бъдат местени в зависимост от нуждите и състоянието на всяко конкретно пасище.

Чрез косене ще бъде подпомогнато развитието на защитените орхидеи, които съществуват на три места в парка, както и на видовете пърнар, тракийски клин, пролетен горицвет, дълголистен главопрашник, бял главопрашник.

Мирсолава ГРУНОВА

IN MEMORIAM

На 16 януари почина инж. Валентин Пунчев.

Валентин Пунчев е роден на 10.04.1955 г. в София. През 1980 г. завършва Висшия лесотехнически институт, специалност „Горско стопанство“. От 1980 до 1982 г. е завеждащ сектор „Лов и рибно стопанство“ при Националния селскостопански музей - София. През 1981 г. публикуват неговата статия в каталога, посветен на Световното ловно изложение в Пловдив. От 1982 до 1984 г. е организатор на Ловно-рибарското дружество - район „Ва-

сил Левски“, София. От 1984 до 1992 г. е експерт в ЦС на БЛРС. Създава действащия тогава Правилник за прилагане на Закона за лова. След 1992 г. продължава активно да се интересува от развитието на ловното дело в България и публикува редица статии в периодичния печат. От 1993 до 1998 г. организира посещения на групи от френски и гръцки ловци по линията на организиране ловен туризъм. От 2002 до 2008 г. организира и провежда курсове за кандидат-ловци. Над 15 години е вещо лице по въпросите на горското и ловното стопанство към Софийски градски съд. До края на живота му ловът остана за него професионално призвание, хоби и страст, на които беше изцяло отдаден.

Поклон пред светлата му памет!

Студенти от ЛТУ реновираха по собствен проект софийски поглез

По дизайнерски проект, разработен от млади инженери от специалност „Инженерен дизайн“ на Лесотехническият университет, на 7 януари бе официално открит реновираният поглез № 4 в софийския район „Подуяне“. На откриването присъстваха министърът на икономиката, енергетиката и туризма Делян Добрев, ректорът на ЛТУ проф. д-р Веселин Брезин, кметът на Столична община Йорданка Фандъкова, кметът на район „Подуяне“ Ева Манева, изпълнителният директор на „Джуниър Ачийвмънт - България“ Милена Стойчева, предишният ректор на ЛТУ проф. д-р Нино Нинов. Те поздравиха авторите на проекта и отчетоха подобренията, разглеждайки снимки на погледа преди ремонта. Авторският колектив на проекта е в състав инж. Александър Куков, инж. Тодор Тодоров, инж. Траяна Василева, инж. Маргарита Стойкова, инж. Йорданка Жилова, инж. Маргарита Захариева, инж. Ивелина Куркова и инж. Петя Добрева.

Възстановяването на погледа, който се намира на бул. „Ботевградско шосе“ и ул. „Сава Цонев“, стана възможно след реализиран проект на учебната компания „I like design“, която работи към Центъра за насърчаване на предприемачеството в ЛТУ, финансиран от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. За целта са отпуснати 52 000 лв. от бюджета на Столична община. Предложението на студентите печели първо място в конкурс „Най-добра бизнес идея“ на образователната фондация „Джуниър Ачийвмънт“. Проектът е представен пред кмета на Столична община и получава одобрение за реализацията, която е извършена от фирма-подизпълнител под надзора на екипа на

„I like design“. За изпълнението на проекта на студентите са оказани подкрепа и напътствия от проф. д-р Владимир Пиралков - ръководител на Центъра за насърчаване на предприемачеството към ЛТУ, от ръководството на Лесотехническият университет и община Подуяне.

В обновения поглез са подменени канализацията и настилките, направено е ново осветление и е поставено видеонаблюдение. Материалите са гостатъчно устойчиви и естетични. „Гвоздеят“ на проекта са пет триизмерни информационни дървета с посланието „Изборът остава изцяло наш“, които дават новия облик на погледа. 3D дърветата имат две половини - изсъхнала и зелена. Короната на всяко дърво се разтваря като книга и дава възможност на преминаващите да изберат коя от двете половини предпочитат.

Това безспорно е един от най-естетичните и красиви поглези в столицата. Проектът носи екологично послание и възпитава у гражданите грижливо отношение към природата и обкръжаващата човека среда.

В район „Подуяне“ предстои ремонт на още 6 поглези и кметът Фандъкова предложи на младите специалисти да продължат съвместната работа със Столична община. От името на студентите инж. Александър Куков отговори, че започват работа по проекта за реновиране на поглез № 3 по бул. „Ботевградско шосе“. Проф. Владимир Пиралков със задоволство коментира, че в погледа, който гражданите използват вече два месеца, няма дори гракотина. Новият облик респектира хората и те пазят удобството и естетиката, създадени за тях. **Т**

IN MEMORIAM

На 13.02.2013 г. почина проф. д-р Константин Аспарухов.

Роден е на 20.09.1932 г. в София.

През 1956 г. завършва с пълно отличие ВЛТИ - първи випуск на специалността „Лесоинженерно дело“, като инженер по механизация на дърводобива и горски транспорт.

През 1972 г. завършва второ висше образование във ВМЕИ, специалност „Технология на машиностроенето“, с квалификация „машинен инженер“.

През 1956 г. започва работа като началник-участък в ГПС - Белово, а в края на същата година с конкурс постъпва на работа във ВЛТИ като асистент по дисциплините „Механизация на дърводобива“ и „Горски транспорт“.

През 1969 г. създава и организира учебен курс по дисциплината „Подемно-транспортни машини“.

През 1980 г. му е присъдена научната степен „кандидат на техническите науки“ (сега „доктор“), през 1982 г. е избран за доцент,

а през 1993 г. - за професор по машини и технологии в дърводобива. Научно-изследователската и учебно-преподавателската му дейност е насочена изцяло към проблемите на механизацията и технологията на дърводобива. Автор е на над 120 публикации в тази област, между които и няколко университетски учебника по дисциплините „Подемно-транспортни машини“ и „Охрана на труда в горското стопанство и дърводобива“. Съавтор е на книгата „Дърводобивът в България“.

Поклон пред светлата му памет!

„Така си беше“

Веднъж гвамата с Дончо, вечна му памет! - добър ловец и фин човек, тръгнахме на лов за патици. Приказвахме си в наш си зевзешки стил, че ловът не е само точна стрелба, но и дружески беседи, взаимни контакти. Както си чешехме езиците, така се молехме за слуга. Признавам си - нито той, нито аз можехме да понасяме плоските вицове и за нищо на света не разказвахме тъпи ловни преживелици. Казах му, че в повечето случаи те просто ме вбесяват.

- Ще идем в

б л а т а т а

около гъоло-

вете на Ва-

сè - предло-

жи Дончо. -

Там ги има. И не ми говори за романтика в лова, че... просто ме вбесяваш!

Беше нахлузил ботуши над коленете, аз - до коленете.

И патрони носеше много. Освен патрондаша, джобовите на ловната му жилетка също бяха пълни. Подготвил се е за лова, личеше си.

Стигнахме до блатата късно следобед. Студено. Януарският вятър безмилостно зашиба лицата ни. От заблатената гора лъхаше пронизваща влага. Но има ли ловец да се страхува от лошото време, камо ли от люта ракия и зла жена?

Прас-прас - отеква звучно легът. В гората е завет и ние разкопчаваме якетата. Стана ми гаже горещо. Мълчим и дебнем с очи. Дърветата ни пречат. Налага се да заобикаляме някои клони, провиснали чак до земята, или да прескачаме съборените от вятъра. Патици на изстрелно разстояние няма. Три-четири излетяха шумно и се понесоха ниско над азмаците. Зелените им глави блестяха примамливо.

Ето ни го замръзналото блато - чисто и гладко като огледало. Никакви юргеци, щеше да каже Вас`е, ала днес почива. Само сухата тръстика покрай брега леко шумолеше и хвърляше бледа сянка върху водата, тук-там обхваната от легена коричка. Заг една туфа от едра тръстика изхвъркна самотна сива чапла, размаха дългите си криле и това беше.

- Май само ще събираме студ - обадих се аз малко разочарован и се опрях на едно дебело гърво, с гръб към вятъра. Дончо ме успокои.

- Ще дойдат. Сега са по нивите - пасат. Като наближи шест часа, фиу-фиу, почват да прелитат... Знаем аз навиците. И биологията. Денем из нивите, вечер на блатото - за десерт и безопасна почивка.

Извади шишенце „Джони“ и ми го подаде.

- Да се сгрееш!

Обаче не ни сгържаше на едно място и тръгнахме да се разходим. Патици нямаше. Всъщност, отвреме-навреме прелитаха по две, по три, но се приводняваха галече и не бяха наши.

Тръгнахме обратно към „Форд“-а на Дончо. По едно време той се обади:

- Преди години ей тука, малко по-нататък по ръба на гората, Стефан, твоят македонски приятел, уари само за час над трийсет патици. Баща съм му, но чак такава стрелба... Летяха към нивите с хиляди. И все по ръба на гората към него. Като ги почна с уинчестера... Дан, ган... С всеки изстрел - патица. И все едри, загладени... Аз бутнах една, ама изстрелях всичките патрони. Срам ме беше, а той, сякаш да ме засрами още повече, ми подари четири от патиците и каза:

- Дай ги на мама да не се връщаш празен!

- И какво стана? - настръгнах аз.

- Почакай, ще видиш - каза някак замислен той. Леко прецапа дълбок ръкав и излезе на отсрещния бряг на блатото. Аз също нагазих, но се върнах. Водата сти-

гаше над ко-

ленете. Взех

да се суея

на сам-на-

там. Тогава

Дончо оста-

ви пушката, раницата и се върна. Без да приказва много-много подложи гръб.

- Качвай се! - каза.

Аз се подвоумих. Доста бях натежал.

- Качвай се - повтори той.

Няма как, яхнах аз приятеля си, а той ме прихвана за краката и нагази във водата. А водата, на места плътка, но коварна - повлича. Уплаших се госта: „Ако потъне, замръзваме. А и няма кой да ни извади!“ Дончо не потъна. Крачка по крачка ме отнесе на другия бряг и ме стовари като багаж.

- Записваш ли си? - каза.

- Помня! - отговорих.

После нарами раницата и пушката и заповяда:

- Ти оставай тук, а аз ще мръдна навътре.

И нагази пак в блатото, цопур-цопур, през тръстиките, шръкнали тук-там като копия в средновековна плеса. Бистро огледало на водата се размъти, набръчка се. Концентрични вълнички тръгнаха последователно една след друга към брега. Дончо стигна до едно дебело сухо гърво, наклонено над водата, седна върху него и се спотаи.

Аз се огледах за сушинка. Малкото парче земя, на което ме остави, беше просмукано от влага и покрито с локви, някои залегени. Няма педя суха земя да приклекна. Само един рядък храст по средата на полянката, а до него китка изсъхнала тръстика. „Това ще ми бъде гюмето“ - рекох си наум и свалих раницата. Накъсах малко суха трева и я натрупах върху храста, за по-добро прикритие. Огледах доволно импровизираното гюме и клекнах. Студът ставаше нетърпим. Вдигнах яката, ръцете мушнах дълбоко в джобовите. Сега пък краката започваха да вкоченясват, а трябваше да не мърдам и да не дишам. Няма патици. Чакам, духам си в шепите и пак чакам. В ушите ми звучи музиката на Дончовите съвети: „Да ù видиш окото, да я подведеш и тогава стреляш!“ От негов разказ ли бяха тези съвети, или преди малко ми ги каза? Чувам ги. Фиу-фиу. Патици. Завиха зад гърба ми. Пог-

Георги Цанков, Янчо Найденов. Лесозащитата в България. Издание на Изпълнителната агенция по горите към МЗХ, София, 2012, 232 стр.

С излизането на „Лесозащитата в България“ историята на горския сектор на България става все по-пълна. От отпечатването на първата книга - „Укроменият пороу в България“, изминаха 12 години.

През този период, благодарение на активността на централното горско управление, отзивчивостта на авторите и апостолската работа на сп. „Гора“, са добавяни щрих по щрих към цялостната картина на дейността на лесовъдската колегия на страната. Тази картина обхваща над 130-годишния период от развитието на горското дело у нас. Лесовъдите, които се трудят днес за благо на българската гора и природа, с право могат да се гордеят, че имат своята история, отразена в писаното слово. Този летопис не е по-малко важен и за всеки българин, защото живеем в държава, чийто горски фонд е 3.8 млн. хектара, или 34 % от общата площ. Отговорността за този зелен резерв, желанието да бъде запазено и предадено на поколенията в най-добрия му вид са били водещи за българските лесозащитници.

В по-далечното минало състоянието на горските екосистеми не налага провеждането на лесозащита, макар да знаем от литературата, че обезлиствания на горите, причинени от насокомните вредители, са наблюдавани още през 1893 година. Организираната дейност по защитата на горите започва от 1951 година. В книгата са проследени всички етапи - от зараждането до наши дни - на лесозащитната наука и практика. Разделена в седем глави, книгата проследява възникването и необходимостта от лесозащитата, приноса на преподавателската и изследователската дейност в Лесотехническия университет и Института за гората при БАН, създаването на лесозащитните станции у нас, специализираните лесопатологични обследвания, научните и научноприложните форуми, международното сътрудничество, развитието на лесозащитата в централното горско ведомство и по региони.

Ценност на изданието представляват очерците за дейците, работили всеотдайно в лесозащитата. За мнозина от тях, особено от по-старото поколение, е извършена значителна издирвателна работа. Съдържанието на книгата е разнообразно с богат снимков материал.

Димитър СТОЯНОВ

леднах часовника - точно шест без пет минути. Значи по часовник. Швейцарците грешат, Дончо не. Прелетът започва. Извърнах се и бавно вдигнах пушката. Патиците ме усетиха и излетяха. Бяха три. Стрелях в първата. Тя за миг увисна във въздуха, после размаха безпомощно криле, цопна на границата на сухото и водата. Ефектно. Прибрах я, седнах заг хроста да си топля ръцете. Беше хубав мъжкар, тежък, охранен. Стана интересно, помислих си. Сърцето ми се разигра. И студ вече не усещах.

Не мина много време, встрани от мене прелетяха други три патици. Чу се изстрел и една патица тежко цопна в блатото. Стреляше Дончо. Добро начало. После прелетяха още и още. Дан-дан-дан! „Стана лов“ - чух любимата фраза на Дончо.

„Стига!“ - си казах и започнах да скатавам пушката. Зграчи се. Слънцето потъна тъжно заг хоризонта. Точно в този момент откъм нивите се загадоха две патици. Летяха една до друга, бавно и като че ли си бърбеха нещо. Прелетяха точно над Дончо. Гръм. Едната се заклати във въздуха, полетя косо към земята и тупна. В следващия миг стана нещо невероятно. Втората патица, вместо да излети панически, се върна обратно и с тъжен, призивен грак се спусна към мъртвата. Подплаши се и се вдигна нагоре, после пак закръжи над ударената. Направи втори кръг, трети като че се молеше и плачеше. Погледнах към Дончо. Той стоеше като препариран във водата с пушка под мишница. Не се целеше, а само наблюдаваше грамата с безкрайно тъжен израз на лицето. Лек ветрец клатеше перото на капелата му. Патицата правеше все по-ниски и тесни кръгове, най-после кацна във водата, недалече от своята другарка.

По-нататък... Дончо дойде при мен и свали шанка. Мълчеше като на погребение. Попитах го защо не стреля, а той пак мълчеше и чак в синия „Форд“ спойно обясни:

- Митак, тия бяха влюбена двойка! Видя ли мъжкаря колко безстрашно се спуска. Истински Ромео. Ти си ексектор. Защо не му стреля?

С патиците се случи точно както в разказа му „Дивите гъски“. Разказвам в присъствието на Дончо за неговия Ромео на Данчо Радичков след един кралски лов на каналите в Равно поле. Тогава десетина отбрани ексектори овършахме патиците на развъдното стопанство и на обяда в чест на сполучливия лов майсторът на загадките и най-невероятните истории зацъка с език театрално и въздъгна:

- Грижете се да не изгубим това момче. Дончо блести като златна паричка!

Уви, не успяхме. От тъжен по-тъжен си припомням всичките години на съвместна работа, когато неотлъчно следвах Дончовите съвети за литературата, природата, човешката душа. Що се отнася до страстите ловни, запазил съм му царската пусия в моята душа - онази, от която дивечът мре на гуми, а историите сгриват душата повече от стогодишно уиски.

Гост на редакцията

Гергана и Иван МИТЕВИ

Гергана и Иван Митеви са основоположници на съвременната българска минералотерапия. Завършили са Пловдивския университет. Иван - българска филология и руски език, Гергана - немска и българска филология. От 1997 г. се занимават с изучаване на въздействието на минералите върху човешкия организъм. През последните десет години те са постоянни участници във всички европейски форуми, отразяващи на високо равнище научните постижения в тази област. Поддържат контакти с най-известните познавачи на минералите от шест континента. Дарители са на минерални образци на много музеи у нас и в чужбина. Книгите им „100 % здраве с вода и кристали“ и „Минералотерапия с енциклопедия на лечебните минерали“ са едни от най-търсените и четени в България.

*Минералите
са наши
приятели*

- Какво представлява един минерал и кои са най-популярните скъпоценни камъни, които могат да се намерят в България?

- Минералът е природно химическо съединение, срещано най-вече в твърда форма. Почти всички минерали имат кристална решетка, но има и такива, при които тя липсва - опал, обсидиан, хризосола, кехлибар. Докато минералите в кристални форми преобразуват трептенията около себе си, като променят техните амплитуди, аморфните притежават собствена енергия, която увеличава лечебните им възможности. Затова опалите са едни от най-силните антидепресанти, хризосолатата се използват за стимулиране на тимусната жлеза, оттам - и на растежа при децата, а кехлибарът е мощен имуностимулатор. Обсидианът пък има болкоуспокояващо въздействие.

В природата до този момент са познати малко повече от 4200 минерала, като непрекъснато се откриват нови, но най-популярните са няколко десетки. Най-редки, красиви и скъпи са диамантът, рубинът, сапфирът, аквамаринът, изумрудът, хелиодорът, някои видове гранати и турмалини, шпинелът, цирконът, благородните опали.

В България, особено в Източните Родопи, могат да се

срещнат едни от най-красивите кварцови разновидности - планински кристал, аметист, карнеол, церагат, хризопраз. В миналото районът е изобилствал от различни видове ахати, минерализирани гървета и опали, но в последно време тяхното количество е силно намаляло, тъй като се увеличили минералните браконieri. В Маждарово, Кърджали и Хасково има хора, които познават не повече от пет-шест минерала, но това не им пречи да пълнят дворовете и мазетата си с тонове кварцови разновидности, без да знаят какво точно ще правят с тях. Именно от обсебените от това болезнено състояние - да влачат и трупат минерали в домовете си, бяха съставени находищата на ахати край Светослав, Средна Арда, Вишеград, Бараци и много други. Търсенето на минерали изисква определена подготовка, в основата на която стои преклонението пред майката Природа. Нашият учител по минералогия доц. Ангел Ангелов казваше така: „От всяко находище, независимо от изобилието в него, вземам по пет образца - един за научна работа, един за колекцията, един за размяна и два за подарък.“

- Какво не знаем за минералотерапията и от кога датира тя?

- Минералотерапията е документирана преди шест хиляди години. В наше време тя е наука, с която в западните страни, особено в Германия и Франция, са ангажирани десетки научни институти, лекари и изследователски гружества. Нейната родина е Китай. По времето на император Фу Си живял човек, който страдал от силно главоболие. Всички му съчувствали, защото бил млад и силен, но по цял ден не можел да върши нищо. За да облекчи болките си, той се потапял в студения вихр на течащата наблиз поток и така прекарвал деня. Веднъж, като бързал към вира, се подхлъзнал, паднал и си ударил крака под коляното. Болката в главата мигом изчезнала и не се появила повече. Той взел камъка, на който се наранил и го отнесъл у дома си. Случката скоро се разчула и при него започнали да идват болни от близо и далече. Той ги почуквал с камъка на същото място и при повечето от тях промяната се усещала веднага. Мъглата за лечителските умения на този човек стигнала до императорския двор. Императорът изпратил придворните лекари да разберат за какво става дума. Така била установена първата биоенергийна точка, наречена ся чи хай - „голямо море на енергиите“. След нея били открити още 1500 подобни точки, които, свързани, образували дванадесетчифтни енергийни мерициани. Съвременната западна наука потвърждава съществуването на 600 биоенергийни точки в човешкото тяло, от които при терапите с минерали се ползват петдесет. Векове след тази случка възникват акупунктурата и моксотерапията. Но за разлика от тях, които се практикуват хилядолетия само в Китай, минералотерапията се разпространява в цяла Азия, Арабския полуостров, Египет, стига и до Европа. От клинописните плочки от библиотеката на асирийския крал Ашурбанипал научаваме, че 1200 години пр. н. е. е създаден първият асирийски рецептурен справочник, описващ и начините за ползване на минералите за лечебни цели. Пет века преди новата ера в Гърция Хипократ създава своя лекарска школа, основа на която е терапията с естествени, природни средства - билки, минерали, слънце и вода. Век след това възниква философско-природонаучната школа на Аристотел в Атина, където наред с ботаниката, зоологията и физиологията се отделя изключително внимание и на минералите. Малко по-късно Теофраст пише известния си трактат „За минералите“, с което поставя началото на систематичните проучвания за тях. Истински разцвет науката за минералолечението преживява през X и XI век - времето на енциклопедистите Абу Рейхан Бируни и Авицена, които живеят и творят в Средна Азия. Бируни пише обширни трудове за приложението на минералите в медицината - „Минералогия“ и „Книга за лечебните средства“. Авицена създава сборника „Медицински канон“, в който се отделя основно място на лечението с минерали. В Европа през следващите векове изключителни успехи в минералотерапията постигат Андреас Аурифабер, който лекува неврологични и ставни заболявания с кехлибар и споделя опита си в книга, съдържаща десетки рецепти за неговото приложение, след него Теофраст Бомбаст фон Хохенхайм - Парацелз, Боеций де Бот и Николай Коперник пишат трактати за невероятните резултати от лечението със скъпоценни камъни, което прилагат в практиката си.

Никой дори и не предполага, че великият Гьоте е посветил по-голямата част от живота си на търсенето на минерали и е успял да създаде във Ваймар най-богатата по онова време колекция, съдържаща близо 10 000 образци. Гьоте се е прекланял пред възможностите на един от видовете опали, известен днес като „Росата на Олимп“. Той е бил убеден, че който го притежава, може

да владее умовете и сърцата на хората около себе си. Днес само в Германия над 50 института изучават възможностите за използване на минералите за благоприятно въздействие върху човешкия организъм.

- Докъде се простират възможностите на лечението с минерали?

- Най-големи успехи минералотерапията има при проблеми на нервната и костната система. С минерали само за няколко дена се постига благоприятен ефект при страхови неврози, мигрена, главоболие, безсъние, високо кръвно налягане и т.н. Повлияват се също за кратко време болки по хода на гръбначния стълб, различни небралгични болки, артрити, артрози, шипове. Много добър ефект има приложението на минерали при различни сърдечни и бъбречни проблеми, всякакви неразположения на храносмилателната система. С минерали се въздейства при бронхиална астма, болест на Бехтереф, дори множествена склероза. Те активират имунната система, както и очистването на вътрешните органи. Минералите могат да осъществяват енергийна защита от различни биоинтервенции на тялото и на дома, могат да елиминират и вибрациите от екранни излъчвания. За жалост българинът няма изградена обща култура в тази област и от това се възползват различни шарлатани, които му пробутват всякакви камъни с „чудодейни“ свойства. В България няма подготвени специалисти по минералотерапия.

През 1997 г. на една от изложбите в Националния музей „Земята и хората“ ние показахме за пръв път пред аудитория минерала клиноптилолит и започнахме да популяризираме неговите свойства. Тогава почти всички посрещнаха усилията ни с насмешка. Днес интернет пространството е пълно със съвети по темата за възможностите му, макар че никой няма представа за какво точно става дума. На никого не е известна технологията за термичната му обработка, за да добие той наистина лечебни свойства, но въпреки това навсякъде се предлага като панацея. А находищата на този минерал в България са замърсени не само от киселинните дъждове, но често и от съжителството с опасни за здравето други зеолити като филит, ерионит, от стронцианит, живак. За да се осигури наистина годеи за лечебни цели зеолит, са нужни много усилия и голяма отговорност - качество, с което, както германците казват, българинът е скаран отгавна.

Много самозвани литотерапевти съветват хората да си купуват минерали от разни сергии и да ги ползват за лечение. Не трябва да се забравя, че на повечето от тези минерали цветът е интензифициран с цианиди, което ги прави опасни за здравето, а и никой не дава гаранция, че те са естествени и са предназначени за лечебни цели. За да въздейства един минерал благотворно върху организма, неговите възможности за ретранслация

- т. е. за предаване на преобразувани магнитни трептения, трябва да са изследвани в лаборатория. Всички минерали, които ползваме ние, са минали през ръцете на специалистите от Института за контрол на терапевтичните средства в Германия.

- Как и по какъв начин един „мъртъв“ камък може да повлияе благотворно на живата енергия на човека?

- За лечебни цели се използват най-вече минерали, които при допир до човешкото тяло проявяват пиропиезоефект. Първите създават електрически трептения при затопляне, а вторите - от притискане. Когато минералът се положи върху съответната биологич-

ноактивна точка, тези вибрации посредством нервните тъкани стигат до зоната със здравословен проблем, т. е. с нарушен вибрационен спектър. Целият човешки организъм, всички вътрешни органи, съединителната тъкан, мускулите, вибрират с определена честота. Когато тя се наруши поради някаква причина, вегетативната нервна система информира за това своя команден център - хипоталамуса, който посредством хипофизата - жлезата, управляваща всички останали, се заема да поправи нещата. Организмът е мощна саморегулираща се система и сам се справя с много препяствия.

Вибрациите на минералите, някои от които стигат до милион трептения в секунда, достигат до вътрешните органи, жлезите, както и до различни дялове на лимбичната система в мозъка. Нещо повече - два са начините за употреба на минералите - един път чрез физически контакт на подходящия скъпоценен камък със съответната зона, и втори път - чрез използване на комбинация от минерали за обработване на вода. По този начин може както да се йонизира водата, така и да се получават различни целебни еликсири чрез промяна на нейното светене.

- Какво трябва да знае всеки, решил да ползва минералотерапия, и кои минерали е добре да има в домашната си аптечка?

- Домашните аптечки от минерали са много популярни в Германия, Франция, Англия, Чехия, Австралия, Канада и други страни. С тяхна помощ всеки може бързо да премахне нервното напрежение, да успокои невротична болка, да активира възстановяването на организма, да премахне последиците от ежедневния стрес. Една такава аптечка е добре да съдържа различни минерали и попълнена веднъж, тя на практика е вечна. За проблеми на очите - планински кристал, за храносмилателната система - пиритов кубичен кристал, за нервната система и въздействие върху сърцето при наличие на колебания в кръвното налягане - нефритена възглавничка на Авицена, за повлияване на кожни проблеми и за косата - зелена родопска глина, за осигуряване на доброто състояние на костите, зъбите и ноктите - апатит или жълт калцит, за премахване на напрежение по хода на гръбначния стълб - овал от лабрадор. За добър метаболизъм и успокояване на нервната система е добре да се употребява вода, йонизирана с клиноптилолит, който да отговаря на съответните изисквания.

Колкото и невероятно да звучи, с минерала преним може да се понижи нивото на холестерол в организма. Обработената с него вода въздейства както върху белтъчните молекули, които го транспортират по кръвоносните съдове, така и върху черния дроб, който го произвежда. С планинския кристал за очи може да се регулира очното налягане и да се повлияе върху производството на камерна течност. Овалите от розов кварц се използват при различни неразположения в детската възраст. С комбинация от самородно сребро от Хартенщайн и пиритов кубичен кристал се премахва гори заекване. Употребата на различни минерални енергийни лъчи, които са разработени от немските научни институти, може да елиминира в голяма степен дискомфорта от такива сериозни проблеми като анкилозирац спондилартрит, известен като болест на Бехтерева, различни аутоимунни заболявания, гори, както казахме вече, симптомите на множествена склероза. Разбира се, най-добре е да не се стига до подобни проблеми. За профилактика и поддържане на активността на имунната система се използва вулканична геода от Андите, както и различни опали като „Росата на Олимп“ (хиа-

лит), меген, млечен и други. Ако вече е налице сериозен здравословен проблем, който трудно се поддава на лечение с медикаменти, тогава се разчита на минерала ултралит. Самото му име означава „най-добрият камък“. Той отделя златни йони във водата и я превръща в еликсир с ненадминати качества. При различни заболявания се комбинира с различни други минерали.

Енергийна защита на дома и на работното място се осъществява с помощта на кристал от благороден апофилит или на пирамида от седем слоя минерали. Ако искате да повишим интуицията си, тогава се разчита на малък кристален череп от Рио Гранде до Сул, Бразилия.

- Неизбежен е въпросът за взаимоотношенията на минералотерапията с фитотерапията, ароматерапията, цветотерапията, хомеопатията, източната, и разбира се - официалната медицина. Напоследък се заговори и за научна минералотерапия.

- Науката минералотерапия в днешно време е подчинена изцяло на научни доказателства за въздействието на минералите върху човешкия организъм. От всички европейски страни тази наука е най-развита в Германия. Германците смятат, че медицината трябва да се ползва от всичко, което помага, а не да се дистанцира от природните средства. В много държави терапията със скъпоценни камъни е част от официалната медицина. Разбира се, най-гълбоки корени използването на минералите за лечебни цели има в Азия, най-вече в Китай, Мианмар, Непал, Индия, Шри Ланка. В индийската Аюрведа (система за здравословен начин на живот) минералите заемат основно място. В Русия също се отделя голямо внимание на терапиите със скъпоценни камъни. Минералотерапията се съчетава с всякакви методи на лечение, включително и с лекарства. При нея няма противопоказания, странични явления или възрастови ограничения.

Цветовете на минералите също имат значение при използването им - например с червените се активира физическия потенциал и се засилват оздравителните процеси, със зелените се въздейства върху сърдечния енергиен център, сините са добри за щитовидната жлеза. Ако човек превърне използването на минерали в навик, те могат да му спестят безброй здравословни проблеми.

- Как да научим повече за минералите и техните лечебни качества?

- Всички минерали, чиито качества за благотворно въздействие върху човешкия организъм са научно потвърдени, са описани в нашите книги „100% здраве с вода и кристали“ и „Минералотерапия с енциклопедия на лечебните минерали“. Първата съдържа комбинациите за активизиране на вода, с която може да се въздейства върху 177 вида здравословни проблеми, а втората дава информацията за външното приложение на минералите.

Днес науката е потвърдила, че такива възможности притежават малко повече от деветдесет минерала. Като се има предвид, че всички са над четири хиляди, процентът не е голям.

По подобие на немската Академия по минералотерапия ние организираме курсове и семинари. Участниците в тях се научават да разпознават българските минерали, които се срещат в изобилие в Източните Родопи. След това имат възможност да проверят знанията си в планината.

Разговора води Борис ГОСПОДИНОВ
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Многоглавият банцинг на **Wood-Mizer HR500** стана още по-добър

Хоризонталните делителни банцизи HR500 за първи път излизат на пазара през 2007 г. и понастоящем тези машини са доказали своята ефективност и бърза възвръщаемост на инвестиционните разходи.

Както е известно, HR500 има от 1 до 6 режещи глави, снабдени с 11 kW двигатели. Подаването на призмите от транспортната лента става с плавно регулирана скорост до 20 м/минута. Всяка една от режещите глави се монтира на определена височина, така че с едно преминаване на призмата се получават няколко дъски със зададената дебелина. Режещите глави са с възможност за наклоняване до 8 градуса. Благодарение на тези особености,

HR500 позволява получаването не само на палетни дъски, което е основното предназначение на тази машина, но и дървени елементи за стенна и покривна обшивка с минимална дебелина 4 мм, паркетни дъски, мебелни и други заготовки, дъски за огради и дървени керемиди.

Новото в конструкцията на HR500

Въз основа на опита и анализа на предприятия, в които работят многоглавите банцизи на Wood-Mizer, конструкторският отдел на компанията разработва технически решения за подобряване на функционалността на линията и качеството на бичене, както и за облекчаване на сервизната поддръжка и за по-висока безопасност.

В резултат на това са направени следните усъвършенствания в конструкцията на многолентовия банцинг HR500:

- Подобрена е системата за притискане на материала - това е важно за по-прецизно рязане. Всяка една от главите на HR500 е оборудвана с горна притискаща ролка. Ако трябва да се разбичват призми от криви трупи с вътрешно напрежение, препоръчително е да се използват по две ролки, като едната притиска призмата към конвейера преди режещата лента, а другата - след нея. Такава конструкция осигурява точна разкройка на кривия дървен материал.

- Вградена е система за принудително почистване на лентата. Тя заменя тубите, монтирани в предишния модел на машината до всяка режещата глава, които изразходваха значително по-големи количества течност, без да се постига желаната ефективност. При HR500 почистването на лентата става автоматично чрез впръскване под налягане на импулси на вода или специален почистващ разтвор. Така лентата се поддържа чиста и се удължава времето на работа между две заточвания и животът ѝ като цяло. И най-значимото подобрение на конструкцията - хидравлично опъване на лентата, което се управлява централизирано от пулта на опера-

тора едновременно за всички режещи глави и се поддържа равномерно през цялото време на разбичване.

Икономически предимства на HR500

Главното предимство на хоризонталния делителен банцинг HR500 е по-високата производителност и възможността за получаване на различни заготовки.

За монтажа на банцинга не е необходима специална основа. Биченето с тесни ленти е много изгодно: те не са много скъпи, лесно могат да се заточват, от един труп се получава повече продукция и по-малко количество дървесни стърготини. Това означава, че с технологията на HR500 дървопреработващите предприятия стават по-конкурентоспособни, защото качеството и количеството на продукцията нарастват.

Обновеният многоглав банцинг HR500 ще бъде показан на изложението Ligna в Ханوفر от 6 до 10 май 2013 г. като част от линията за преработка на тънки трупи SLP. Самата тя ще бъде представена в нова версия - с автоматично подаване на трупи, което намалява значително нуждата от работници. В новата си версия SLP има нужда само от 2-3-ма работници, в зависимост от вида на произвежданата продукция и дължината на трупи.

Оборудването и машините на Wood-Mizer ще бъдат изложени на откритата площ „Hannover Messe“ срещу палата № 27.

Екотехпродукт ООД

София 1186

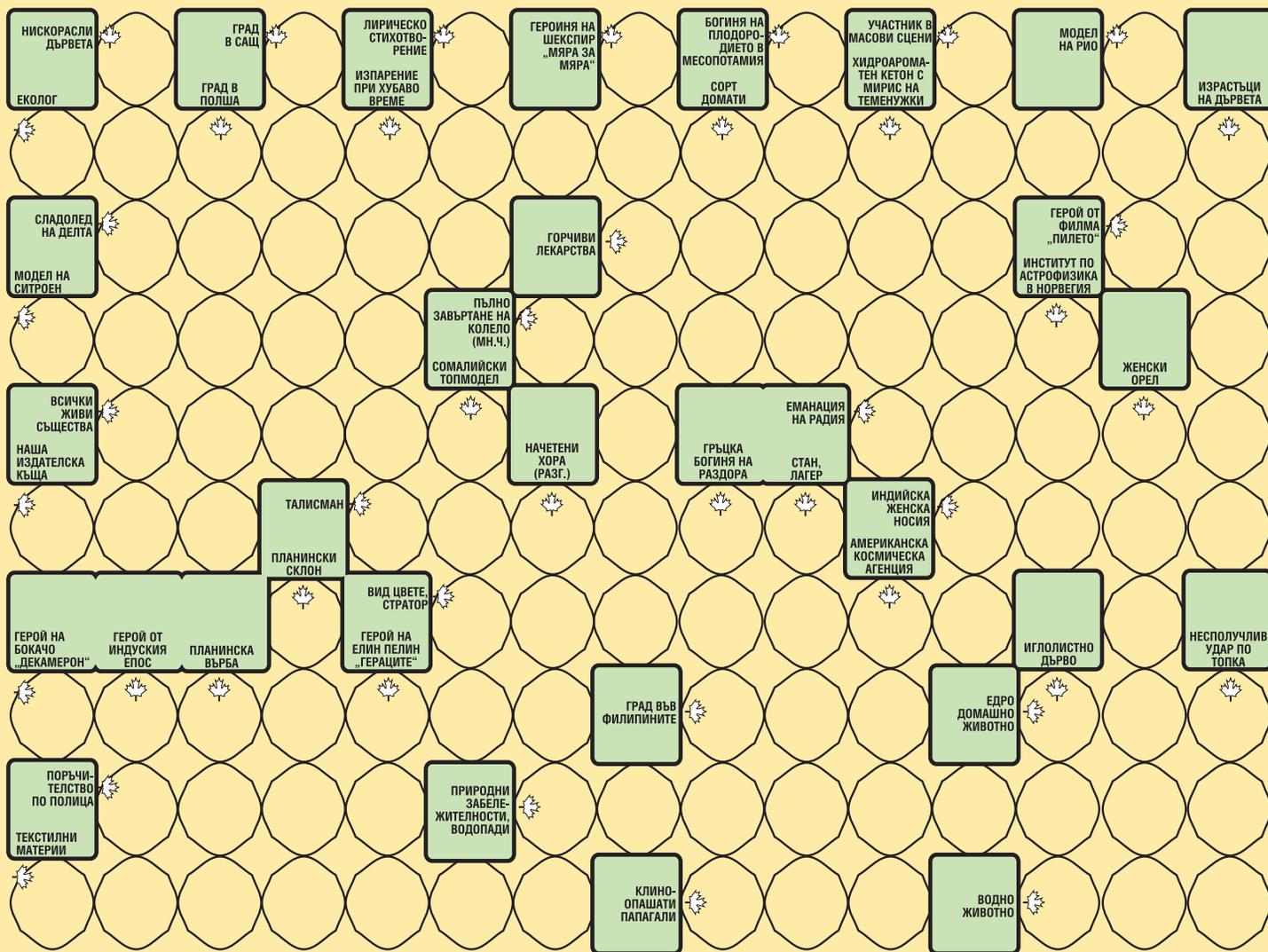
ул. „Стар Лозенски път“ №38

тел./факс: 02/979 17 10

тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 0899133110

office@ecotechproduct.com

www.wood-mizer.bg, www.ecotechproduct.com

РЕЧНИК: АМАРАНТ, АНИКИНО, ИЛАВА, ИЩАР, ОРОРА

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 01/2013:

ВОДОРАВНО: Галактика, Рибар, Ир, Вир, Рокли, Нинова, Кака, Алан, ТА, Ака, Каравана, Колан, Ра, Вот, Ларин, Водопади, Вар, Накит.
ОТВЕСНО: Дарина Такова, Лирик, Ротор, Раб, Натал, Каро, Авалон, Отрова, Анапа, Калан, Рак, Акил, Акариди, АРИАНА, Анит.

Саторасляци

Старият горски бай Нено Балканджията влиза в магазин за грехи.

- Да ви покажа ли нещо - любезно го пита младата продавачка.
- Ами да! Ако може първо гърдите, а после гупенцето...

***

- Не намирам никакви причини за болестите ти - казал докторът на бай Нено, да не би да си любител на чашката?
- А, докторе, няма да се обиждаме сега - професионалист съм!

***

- Беше много яко на рождения ми ден! Дядо ми бе толкова пиан - разправял внукът на

бай Нено, - че започна да духа незапалените свеци на тортата...

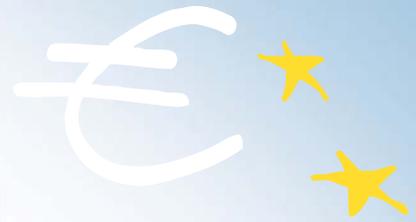
- Всеки може да се обърка, не непременно трябва да си пиан - обади се някой.
- Духна и свеците се ... запалиха!

WWW.KLIMATET.COM

0898/ 61 45 81

ЕВРОПА ПОДПОМАГА БИО ПРОИЗВОДСТВОТО

Земеделските стопани могат да се възползват от възможностите за компенсаторни плащания, които се дават от **мярка 214** „Агроекологични плащания“ по ПРСР 2007-2013 г. Подпомагането, което може да получи един земеделски производител за извършване на определен тип агроекологични дейности, например за зеленчукови култури, вкл. култивирани гъби и картофи, преминали периода на преход е 446 евро/ха, а за зеленчукови култури в период на преход - 547 евро/ха. Стопаните е необходимо да имат сключен договор за контрол и сертификация за биологично производство.

Срокът за подаване на заявленията ще бъде от 1 март до 15 май 2013 г., заедно със заявленията за директни плащания на площ.

enrd.ec.europa.eu

МИНИСТЕРСТВО НА
ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Допълнителна информация и помощ можете да получите на www.prsr.government.bg както и в областните служби за съвети в земеделието, общинските и областните служби по земеделие.

Програма
за развитие на
селските райони
(2007-2013)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони: "Европа инвестира в селските райони"

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

**София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg**